

Tuusniemen Joulu 2002

SISÄLTÖ

Elegia	2
<i>Tellervo Tela</i>	
Lukijalle	3
<i>Valto Holopainen</i>	
Mistä löydän joulun?	4
<i>Marja-Leena Niinivaara-Koskell</i>	
Jouluna 2002	5
<i>Taisto Kröger</i>	
Kotiseututyötä	5
<i>Martti Rissanen</i>	
Kosinta	6
<i>Liisa Lyytikäinen</i>	
Tuvat kertovat maaseudun elämästä	7
<i>Onni Ryynänen</i>	
Eno Petterin testamentti	9
<i>Sanni Koponen</i>	
Anttila Ohtaanniemellä	10
<i>Ritva Puurinen</i>	
Hevoshullu?	10
<i>Eveliina Rauhansalo</i>	
Kohisovalla	11
<i>Hannu Holopainen</i>	
Tuusniemen suurimmat tilat	12
Erään heimosoturin tarina	13
<i>Antti Pitkänen</i>	
Apteekkihistoriaa Suomessa ja Tuusniemellä	15
<i>Eeva Nousiainen</i>	
Maailma vuonna 2100	16
<i>Virva Tenhunen</i>	
Joulumuistelo	17
<i>Matti Poutiainen</i>	
Viestipataljoona Tuusniemellä	18
<i>Toivo Vuorenmaa</i>	
Anna Jyljö	20
<i>Liisa Lyytikäinen</i>	
Iita Juutilainen	21
<i>Sylvi Koistinen</i>	
Kotikirkkomme	22
<i>Liisa Rissanen</i>	
Hirvipeijaiset	24
<i>Eino Tossavainen</i>	
Talvisodan muistoja	24
Nuoren miehen joulukuu	25
<i>Tapio Räsänen</i>	
Kotajärven Martti	26
<i>Anna-Liisa Happonen</i>	
Pönkämäki	27
<i>Marjatta Holopainen</i>	
Kosulan maamiesseura	28
<i>Anna-Liisa Happonen</i>	
Tuusjärven koululaisten terveisiä	30
Annikki ja Väinö	32
<i>Anna-Liisa Happonen</i>	
Leijonien terveiset	33
Jouluterveiset	34
Ilmoitukset	35

TUUSNIEMEN JOULU

KANSI: Tellervo Tela

PÄÄTOIMITTAJA:

Valto Holopainen

TOIMITUSKUNTA:

Anna-Liisa Happonen

Liisa Rissanen

Onni Ryynänen

ILMOITUKSET:

Pentti Auvinen

Pekka Karvonon

Kari Puustinen

Teuvo Voutilainen

Ahti Varis

JULKAISIJAT:

Tuusniemen Lions Club

Tuusniemen kotiseutuyhdistys

PAINOPAikka:

Kuopion Liikekirjapaino Oy

Kiitos

Tuusniemen kotiseutuyhdistys ja Tuusniemen Lions Club kiittävät tämän lehden tukijoita, ilmoittajia, kirjoittajia, kuvittajia ja kaikkia lehden tekoon osallistuneita ja ennen kaikkea lukijoita.

Tuusniemen Joulu on julkaistu ainoastaan teidän tuellanne.

Lehden teosta mahdollisesti kertyneet varat tullaan käyttämään kotiseututyön ja nuorison hyvien harrastusten tukemiseen.

**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA**

Terveisin

Elegia

*Kuin se ollut ois eilen
Kurkiauran kun saapuvan näin.
Vasta askelet kuulin
kevätiljaansa kylväväin.*

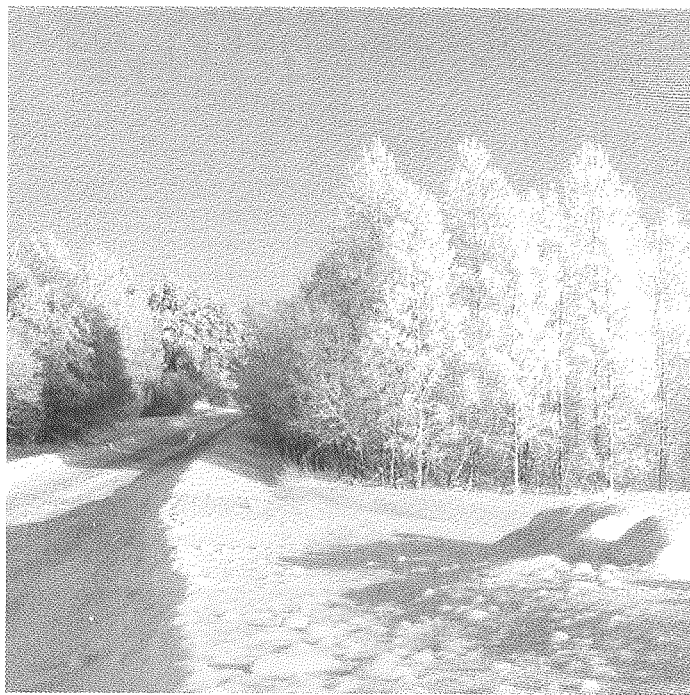
*Kuin se ollut ois eilen
hipoi haave kun taivaankaarta.
Ehti ehtoo etsiessään
unelmain utuista saarta.*

*Kuin se ollut ois eilen
kevätmahlaa kun maistoi suu.
Nyt kaikesta, kaikesta kiitän
sua syksyn riisuttu puu.*

Tellervo Tela

Lukijalle

Kulttuuriharrastukset edistävät terveyttä! Ruotsalaisen Boikum Bensonin vuonna 2001 julkistama väitöskirja todistaa, että ihmiset joilla on kulttuuriharrastuksia ovat terveempiä ja pitkäikäisempiä verrattuna heitä muihin ihmisiin. Väitöskirja perustuu tutkimukseen, jossa oli mukana 25 000 ihmistä. Kulttuuriharrastuksista ja alan aktiviteeteista oli ollut apua psyykkisiin, sekä sydän- ja verisuonisairauksiin.

Uudistalon tien risteys Ohtaannieltä vuonna 2002.

Asiasta luennoi Kuopion Yliopiston apulaisrehtori tohtori Katri Vehviläinen Tuusniemen Miestenkerhossa 12.11.-02. Kulttuuriharrastuksina mainitaan mm. museokäynnit, konsertit, elokuvat, taidenäyttelyt, kirjallisuus. Paljon muitakin kulttuuririentoja tietenkin on olemassa, mutta penkkiurheilun harrastajilla ei todettu olevan harrastuksestaan terveydellistä hyötyä.

Roomalaisesta antiikista lähtien sanalla "Cultura" on viitattu konkreettisesti ihmisen ulkoisen, että sisäisen kunnon hoitamiseen, muokkaamiseen ja jalostamiseen sekä näiden toimintojen tuloksista ja "hedelmistä" nauttimiseen.

Nykyään myös matkailualalla ja sen kehittämisessä paneudutaan entistä enemmän kulttuuri-asioihin. Kulttuurimatkailu on aivan oma matkailutuotteensa. Kuitenkin sitä halutaan tuoda esille myös muissakin matkailuteemoissa, kuten esim. purjehduksessa, veneilyssä, kalastuksessa, golfissa ja kongressimatkailussa ja monissa muissakin, varsinkin erilaisissa tapahtumissa. Tuusniemelläkin ensi kesänä 19.7. järjestettävä perinnemaatalousnäyttely on mitä suuremmassa määrin perinnekulttuuria, johon tapahtumaan odotetaan runsaasti matkailijoita.

Hyvät lukijat! Tuusniemen Joulukin haluaa omalta osaltaan olla levittämässä kansanterveyttä ja saattaa Teidät kulttuurin pariin. Hyvä lukuhetki joulun pyhinä lehtemme parissa tulee varmasti rauhoittamaan ja tuomaan hyvää mieltä. Tällainen hyvä olo jos mikä edistää terveyttä ja pitkää ikää. Samalla voisi tulla mieleen myös osallistuminen seuraavan joululehden juttujen tekoon. Nykyään, kun kaikki lehdet ovat täynnä erilaisia ruokaohjeita niin Tuusniemen Joulukin laittaa tähän yhden ollakseen muodissa mukana. Keitetty pöllö: "Kyni ja pudista pöllö ja pane se pataan, jossa on runsaasti vettä. Lisää suolaa maun mukaan." Eskimoiden keittokirja.

Terveellisiä lukuhetkiä jouluna

Valto Holopainen

Mistä löydän joulun?

Kun kuulemme sanan joulu, se tuo mieleen heti tietyn tunnelman ja mielikuvia. Ajatuksia jouluruuista, sukulaisvierailuista, kiireestä tai levosta, päivistä jolloin vain oleillaan ja syödään, ehkä liikaakin. Joskus voi käydä niin, että tutut kuviot särkyvät. Elämä muuttuu. Kotipaikka vaihtuu, tai joku rakas, aina jouluissa mukana ollut läheinen ei enää tänä jouluna olekaan mukana. Uudet ihmissuhteet luovat uusia kuvioita.

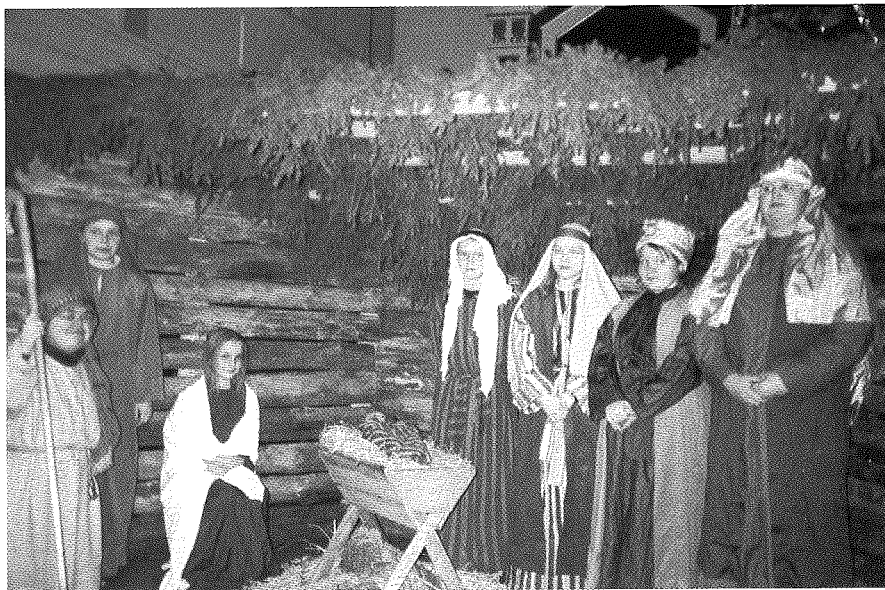
Mistä voisin jälleen löytää oman jouluni?

Siinä voisi olla jotain vanhaa, jotain uutta, jotain lainattua, jotain sinistä ja joulunpunaista. Aloitetaan etsiminen vä-

reistä. Joulunpunainen tulee vastaan kaikkialla, joulukoristeissa, joululiinoissa ja joulutähden loistavissa kukissa ja pienten tonttujen punaisissa lakeissa. Kun kaivan esille vanhan pahvilaatikon ja nostelen esille jouluun kuuluvat esineet, joulu kurkistaa jo ikkunasta, mutta saanko sen tulemaan sisälle asti?

Sinistä on aattoillan hämärä. Jäälyhdyt ja ulkotulet valaisevat pimeää pihaa.

Joulu on täynnä, jostain muualta mukaan tulleita tapoja ja perinteitä. Itselleni otan niistä aidon joulukuusen, tosin kuusenkynttilät loistavat sähkövaloa. Joulupöydässä ovat perinteiset suomalaiset jouluruuat, mutta joulunruoksut tulevat kaukomailta, kaneli, inkivääri, neilikka ja vanilja.

Kuva on vuodelta 1997 Valon lapsi -joulukuvaelmasta Tuusniemen kirkossa.
Kuva: Markku Holopainen.

Jotain uutta, on juuri siinä, että joudun etsimään joulua-ni uudelleen ja ilman vanhaa ei joulua olisikaan. Samoja ajatuksia on Pekka Simojoen laulussa "Lumienkeli".

On saapunut joulu, voin aavistaa sen
Tuikkeessa tähden ja kynttilöiden,
Mutta silti ohi menen
jatkan matkaani kiiruhtaen.

On saapunut joulu ja miettimään jäin.
Lumeessa enkelin piirretyn näin.
Mistä löydän niin kuin ennen
lapsen uskoa hiukkasen?

Hankeen valkoiseen lasten lailla teen
pienen lumienkelin.
Hiljaa kuiskaa se tähtitaivaalle:
Uskon vielä minäkin.

On saapunut joulu ja luonamme on
vieras niin tuttu ja tuntematon.
Tunnen lämmön, tunnen tuulen
jäitä sieluni sulattavan.

On saapunut joulu ja hangetkin soi,
mahdoton todeksi muuttua voi.
Halki aikain minä kuulen
jälleen lauluista kauneimman.

On saapunut joulu ja tahtoisin niin
tähteä seurata Betlehemiin
luokse seimen, luokse tallin
joulun ihmettä kumartamaan.

On saapunut joulu ja silmäni saa
katsella maailman Vapahtajaa
joulun lapsen jos vain sallin
seimeen syntyä uudestaan.

Marja-Leena Niinivaara-Koskell

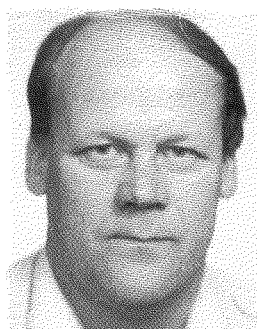
Jouluna 2002

Joulu on taas lähellä, alkaa juhlan valmistelut kiireineen, odotuksineen ja perinteineen. Oman perheeni kohdalla tämä joulu on erilainen, sillä monivuotinen jouluvieras on poissa.

Tätä kirjoittaessani selailin samalla kunta-lehteä, siinä oli juttu Ruskon kunnasta, joka oli valittu Veronmaksajain keskusliiton mielestä taloustaitokunnaksi. Tulipa vain mieleen milloin on Tuusniemen vuoro.

Tuusniemi on hoitanut talouspuolen erittäin hyvin, joka pohjautuu jo pitemmältä ajalta.

Kunnassa on toteutettu kaksi suurta investointia, jotka ovat nielleet paljon vuosien varrella säästyneitä varoja.

Tuusniemellä on ollut monta hyvää kunnanjohtajaa, jotka ovat osanneet hoitaa talouspuolen hyvään kuntoon ja muutenkin on puhallettu samaan hiileen, puolueet ovat toimineet yhtenä Tuusniemi puolueena.

Yhteistyöterveisin ja Hyvää Joulua toivoen

Taisto Kröger
Kunnanhallituksen
puheenjohtaja

Kotiseututyötä

Taannoin olin käymässä oman maakunnan länsilaidalla, etteikö peräti jo Keski-Suomen puolella. Siellä eri paikkakuntaisia ihmisiä - enimmäkseen erähenkisiä - ohjelmataulun aikana kahvinuotilla. Hyvää oli kahvi, kuten aina nokipannusta.

Keskustelu siivitteli vapaasti. Kunnes hakeutui kunnallispolitiikan tontille, kuntien raskaaseen velkaantumiseen.

Kerroin olevani kotoisin sellaisesta kunnasta, millä ei ole velkaa sentin senttiä. Purina taukosi. Huulipyöreitä kysymyksiä alkoi itää taimelle. - Missä se sellainen? Onko sellaisia ollenkaan?

Saivat tietää, että sellainenkin on olemassa. Tuusniemi.

*Ilveksen jälkien helminauha Vuorisen maastossa.
Tuusniemen metsissä ilves ei ole harvinainen eläin.*

Oikean tietämykseni kertominen kiinnostaa monia. Vieraille tulisi kertoa kotikunnassa olevista asioista myönteisesti. Sellaisista seikoista, joille löytyy tosiasiallinen perusta.

Tuusniemellä tällaisia on paljon. On ainutlaatuinen isojen ja pienien järvien kirjo. Näkymä Tuusmäen päältä

Juojärven yli on vertaansa vailla. Tulikalliosta saarien välitse tähyämällä silmien alla selkävettä neljättä peninkulmaa Heinäveden Pöytälahteen saakka. Sopii siinä muikkuparvien pistellä pinnassa tyytinä kesäiltoina.

Ohtaansalmi, vuosisatainen vesiraja valtioiden välillä, nykyinen maakuntaraja. Kalliossa näkyvät vielä Täyssinän rauhajan rajamerkit. Kaunista, historiallista järvinäkymää vanhoine ja uusine siltoineen.

Juojärven yläpuolisena vesijatkkeena Rikkavesi ja Kaavinjärvi, puhtaita kalaisia järviä. Pitäjän länsi- ja lounaislaita tavoittaa Kallavesistöön.

Tuusniemen metsäisessä maisemakuvassa näkyy vielä merkkejä kaskikaudesta.

Nyt nopeakasvuiset, hoidetut metsät ovat vallitsevia. Sienet ja marjat antavat satoa samoilta alueilta. Metsäriistalle löytyy otollisia elinympäristöjä. Vesien riista aina majavaa myöten on tänne kotiutunut.

Kunnan keskustaajama on ehyen tuntuinen. Pystyhirsinen ristikirkko tapuleineen keskellä kylää. Ortodoksinen

Idyllinen Kaavinkoski, taustalla Kaavinjärvi.

pikkukirkko hieman sivummalla rauhaisan männikön katveessa.

Entisestä meijerikompleksista löytyy käsityötaidon mestarillisia tuotteita. Seinävuoren rotkolaakson erämaiset näkymät ovat kuin tarjottimella uuden tien ja rakennelmien ansiosta.

Mittavien kaavoitusten tuloksena asunto- ja kesämökkitontteja on tarjolla runsaanpuoleisesti eri puolilla pitäjää. Kunnan asujaimisto, leppoisa savonkieltä ymmärtävää - viljelevää - valtaosaltaan jo kypsähkössä iässä.

Kotiseututyö täällä on ollut pitkään määrätietoista ja tuloksellista. Kotiseutumuseokin kunnossa. Mutta mitä se kotiseututyö on?

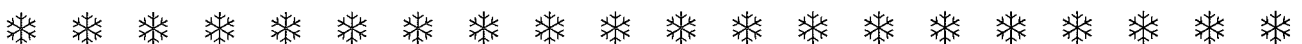
Syksyllä 1979 akateemikko Kustaa Vilkuna radiopuheessaan sanoi kotiseututyöstä mm. näin: "Meillä jokaisella on oma kotiseutumme, oma luonto ja ympäristö, omat naapurit, tuttavapiiri, oma murre ja käytöstavat.

Ympäristömme on seutu, jota on vain yksi maailmassa, se on seutu, jossa me voimme elää henkisesti vapaammin kuin missään muualla, koska me tunnemme sen, tiedämme mitä tuon ja tuon mäen takana on, millaista väkeä tuossa ja tuossa talossa asuu ... Kaikki tämä antaa tunne-elämällemme sellaista lujaa luontumusta, jota jokainen ihminen tarvitsee elääkseen täällä henkisesti terveenä, maahan ja paikkaan turvallisesti tukeutuvana yksilönä."

"Tältä pohjalta nousee nykyinen kotiseututyö .. Se ei ole sisänpäin lämpiävää suppean ryhmän harrastusta vaan aktiivista, kaikille avointa toimintaa kehittää omaleimaista suomalaista kulttuuria omalla pohjalla."

"Vain me suomalaiset pidämme yllä suomalaista kulttuuria, sitä pääomaa, joka on itsenäisen valtion olemassaolon perusedellytyksiä."

Martti Rissanen

• • • • • Kosinta • • • • •

Tuusniemen Susiniemellä eli joskus vuosisadan aikoihin eräs poppamies. Samul Hentiläinen oli hänen nimensä. Pidettiin tätä Samulia aikanaan melkoisena poppamiehenä, oli ainakin verenseisauttaja. Hänellä oli mökki jossa-kin järven rannalla. Siellä oli ihan kotieläiminä kesyjä käärmeitä. Niitähän se tietysti tarvitsi niihin taikoihinsa. Tämä Samul oli kuitenkin poikamies vielä ikämiehenäkin. Tai niin kuin sanotaan, vanha poika. Ei vaan ollut sattunut kohdalle sopivaa naista.

Samulilla oli tietenkin hevonen. Miten lieenee sitten sattunut, että hevonen lähti karkuteille. Siihen aikaan kun ei ollut aitoja. Laitumet olivat niitä metsämaita. Samul lähti etsimään hevostaan, kierteli ja kyseli kylällä, että onko heppaa näkynyt. Tulipa sitten Tiilikkalaan. Tuli tu- paan suitset olalla, housunpolvetkin olivat rikki, kun ei ollut paikkaajaa. Olipa siellä Tiilikkalassa eräs Hilma, kuten ennen aikaan oli taloissa kasakoita pyykki- ja muissa satunnaisissa töissä.

Kun Samul sitten istui siinä tuvan penkillä, alettiin tietenkin puhua siitä hevosesta ja muistakin kylän asioista. ottipa sitten emäntä, minun mummoni, asian puheeksi ja valitteli, että kun Samulilla ei ole housun paikkaajaa. Mummopa sitten ehdotti, että onhan se tässä tämä Hilma. Tässähän se olisi Samulille housun paikkaaja. No Samulipa otti asian ihan todesta ja päätti heti kosia:

"Immeen hoi, jos tahot, niin nakataan nokat vastakain." Siihempä sitten Hilma: "Eipähän minua lapset kieltäne." Hilma oli nääs yksinäinen ihminen.

Asia oli sitten sitä myöten selvä. Eipä sitten sen kummempaa kuin alettiin laatia kuulutuspyytäkirjoja. Isäni, Pekka Tiilikainen, kun oli kirjoitustaitoinen, teki nämä kirjat ja vei sitten pappilaan. Kun oli sitten ensi kerran kuulutettu, pidettiin kuuliaiset. Kun sitten oli kolme kertaa kuulutettu, oli vihillä käynti pappilassa. Kaipa ne sitten Samulin mökissä hääkahvit juotiin. Kaipa se hevonenkin jostain löytyi, Tarina ei kerro enempää.

Kuopiossa 24, joulukuuta 1993. Liisa Lyytikäinen

Tuvat kertovat maaseudun elämästä

Tupa on ollut kautta aikojen suomalaisen maalaiskodin tärkein ja käytetyin huone. Hirsiseinät, louhituista kivistä tehty, liituviedellä valkaistu uuni, seinävierillä leveät yksipuiset penkit, jykevatekoinen pöytä ja ajan mittarina seinäkello. Korkealaitainen sänky, kiikkutuoli ja kätkyt. Siinä määritelmä tuvasta. Se tuo mieleen lämpöisiä muistoja lapsuudesta, lapsuusajan leikeistä tuvan lattialla ja vanhempien mitä moninaisimmista askareista tuvan seinien sisällä.

Omasta lapsuudestani on aivan erikoisesti jäänyt mieleeni lauantai-iltojen ja sunnuntaiaamujen juhlat ja kodikkaat tunnelmat sunnuntaiksi siistityssä tuvassa, kun isäni otti tekemänsä sormikanteleen tuvan pöydälle ja ryhtyi soittamaan. Tuntui, kuin seinähirretkin olisivat kulkeneet äänen mukana.

Tuvan kehitys

Savon historia kertoo, että v. 1876 oli Tuusniemellä savutupia 187 ja muita 195. Nuo muut ovat olleet tietenkin uloslämpeneviä, niin kuin sanonta kuulu. 126 vuotta on historiassa varsin lyhyt aika. Savutupien aikakausi on jo vuosikymmeniä sitten päättynyt niin Tuusniemellä, kuin muuallakin Suomessa. Minulla ei ole tietoa siitä, milloin Tuusniemellä on viimeisen savutuvan katolle ilmestynyt savupiippu.

Savutupa ei ole niin ankea asuttavaksi, kun voisi kuvitella. Minulla on ollut kerran tilaisuus saada tuntuma savutupa-elämään, ollessani työmatkalla Maanangan pitäjän Petsamon kylässä vuonna 1948. Se oli pitäjän viimeinen asuttu savutupa. Tuo suurikokoinen tupia oli talon ainoa asuinhuone. Tupa ei poikennut paljoakaan uloslämpivästä. Katto ja seinät oli ikkunan yläosaa myöten kiiltävän mustat. Savulla oli tarkka raja, mihin asti se laskeutui. Ihmiset mahtuivat savun alla liikkumaan ja tekemään askareitaan. Kun uunissa ei ollut tulta, oli sisällä savusta jäljellä ainoastaan haju. Ilma oli raikas ja hyvin tuuleentunut.

Talonväen kehoittaessa jäin mielihyvin taloon yöpymään. Tunnelma savutuvassa kiehtoi. Isäntä kertoi ilta-puhteella talon ja tämän tiettömän taipaleen takana olevan kylän menneisyydestä. Öljylamppu loi himmeää valoaan tummaan tupaan. Kävin nukkumaan vanhaan puusänkyyn vahvalle olkipatjalle ”kahden lakanan väliin”, niin kuin siihen aikaan oli tapana sanoa hyvästä yöpymispaikasta. Raikas savunhaju tuoksahti nenässä. Savun tummentama seinäkello raksutti äänekkäästi aikaa mitatessaan. Siihen oli levollista nukahtaa.

Nilsiläinen savutupa. Isäntä, emäntä, ukki ja kymmenen lasta aterialla. Pöydässä kalakukko, perunaa ja suolasärkiä. Hyvää sopua ja rakkautta näyttää aviopuolisoilla riittäneen. Tuskinpa avioeroajatuksia savutuvan orren alla syntyi. Näinkin lapset joutuivat sopivasti puolustamaan isänmaatamme, kun se oli uhattuna. Kuva vuodelta 1924 Varkauden museo, Ahlströmin kokoelma.

Tuvan toimivuus

Voidaan todeta, että tupia on ollut kaikessa koruttomuudessaan erittäin käytännöllinen ja toimiva asuinhuone. Uunia voidaan nimittää tuvan sydämeiksi tai sieluksi. Niin monella tavalla se henkii lämpöä ja hyvyttä tuvan asukkaille. Uunissa voi valmistaa mitä erilaisimpia ruokia. Siellä paistuvat pullat ja piirakat, leivät ja rieskat, kukot ja kakkarat, paistit ja naurispaistikkaat, laatikot jne. Uunin hiilloksella korvennettiin kynityt linnut ja pässinpäät. Uunissa haudutettiin painamista varten rekien ja kelkkojen jalaspuut, luokkipuut ja rekipajut. Vanhanaikaisen uunin päällä, sen lämpöisillä kivillä, on vilustuneen mieluista lämmitellä ja levähtää. Siellä saa myöskin makoisat ruokalevot.

Toimivan tuvan kalustoon kuului varsinkin talvisai-kaan rukki, kangaspuut, höyläpenkki, sekä melkoinen määrä työkaluja ja tarveaineita. Tuvassa naiset karttasi, kehräsi, kutoi, neuloi ja ompeli. Pitkinä pimeinä talvi-iltoina miehet valmistivat puhdetoineen mitä erilaisimpia tarvekaluja. Tällaisessa tupaelämässä lapsetkin oppivat pienestä pitäen taitaviksi käsityön tekijöiksi.

Ryysyrannat ja Putkinotkot

Omassa lapsuudessa ja nuoruudessa 1920- ja -30-luvuilla oli sosiaalihuolto varsin alkeellista, joten heikoillakin eväillä elämäntapaalelle joutuneet saivat elää oman onnensa nojassa. Niinpä näitä ryysyrantalaiten tupia tapasi varsinkin syrjäisillä seuduilla lähes jokaisella paikkakunnalla. Erikoisesti on jäänyt mieleeni, lempinimiltään Ettone-Antin ja Töpö-Marin koti, Hukka-aho. Tupa oli tehty paksuista hirsistä. Ikkunat oli suhteettoman pienet, yksinkertaiset. Tuvan lattiassa oli suuria rakoja ja lahon aiheuttamia kissan mentäviä reikiä. Tuvan uunista oli lapset syönyt kalkin puutteesta kaiken näkyvissä olevan rappauksen. Maalipensseliä ei oltu koskaan tuvassa käytetty.

Menin eräänä talvipäivänä Antin ja Marin kotiin. Mari oli pienempien lasten kanssa uunin päällä lämmittelemässä. Tupa kun oli tavattoman kylmä, kun halotkaan ei Antilla tullut aikanaan hommatuksi, eikä kostea puu paljonkaan lämpöä antanut. Ikkunat oli vahvassa jäässä. Mari laskeutui uunin päältä ja polkiessaan lattialle, petti laho lattialauta, jolloin Marin jalka meni lattiasta läpi. Mari nosti helmojaan ja valitti itkun kurkussa saamiaan vammoja, naarmuja ja mustelmia.

Kun seurasi hukka-aholaisten elämää, niin tuntui siltä, että epäonni suorastaan vaani ja varjosti heitä. Milloin kuoli sianporsas, milloin vajosi lehmä rimpinevojen hetkeisiin. Siihen kun yhdistyi vielä saamattomuus, niin elämä ei ollut ruusuista. Ainoa mikä Hukka-ahon tuvassa kukoisti, oli ”pirttiviljely”. Perhe lisääntyi lähes joka vuosi. Kerran oli Antilla ja Marilla kaksi lasta kastettavana samalla kertaa. Pitkän ja hankalan matkan vuoksi ei pappi Hukka-ahossa kovin usein vierailut. Kun nuori pappi mainitsi lasten runsaudesta ja arveli, että joko tämä on viimeinen käynti näissä asioissa, sanoi Antti, että eikös Jumala sanonut, että lisääntykää ja täyttäkää maa? No niinhän hän sanoi, mutta ei suinkaan sitä tarkoittanut, että se olisi yksistään Antin ja Marin tehtävä, vastasi pappi.

Russakka, tuo ihmiskuntaa monin verroin vanhempi maapallon asukas, oli varsin yleinen seuralainen ihmisten asunnoissa, mutta erityisen hyvin se näytti viihtyvän juuri Hukka-ahon tuvassa.

Joskus tulee mieleen, että olisi se tarpeen tämän ajan yltäkylläisessä elämässä valittavan ja tyytymättömän ihmisen kokea tuollainen hukka-aholainen elämäntapa.

Tupaan mahtui lähes sata yöpyjää

Muistan 1930-luvun alkupuolelta poikkeuksellisen suurikokoisen tuvan. Tämä Näätävaaran talo oli laajan metsäalueen keskellä. Talo oli tukikohta ja keidas kaikille, jotka joutuivat tuolla erämaassa liikkumaan. En ole nähnyt missään niin vahvoja seinähirsisiä, kuin Näätävaaran tuvan hirret oli. Uunilla ja pöydälläkin oli kokoa ja näköä niin, että sointuivat hyvin tähän massiiviseen kokonaisuuteen.

Tuvan koosta kertoo sekin, että tupaan oli talvisin majoitettu talonväen lisäksi kymmeniä savottalaisia. Keväällä uittojen aikana saattoi tuvassa yöpyä lähes sata miestä. Kerrottiin sellainenkin tarina, että Näätävaaran

Pohjoissavolainen savutupa vuodelta 1921. Kuvassa äiti ja kahdeksan lasta. Kolme vanhinta poikaa on isän mukana savottahommissa ansaitsemassa toimeentuloa perheelle. Kuva: Varkauden museo, Ahlströmin kokoelma.

tupaan oli kortteeria olleelta savottalaiselta kadonnut korrattavana ollut takareki. Reki löytyi keväällä tuvan nurkassa olleesta lastukasasta, naisten tehdessä juhannukseksi suursiivousta.

Tuvassa valmistaudutaan joulun viettoon

Tuvat siistittiin jouluksi huolella. Rukit ja kaikki puhdetyövälineet vietiin joulun ajaksi pois tuvasta. Naisilla oli ja on, erinomainen taito luoda tupiin juhlava jouluinen tunnelma vähäisilläkin tarpeilla.

Jukolan veljesten tupaan Impivaarassa, vaihdettiin jouluksi uudet oljet. Tätä tapaa on suomalaisissa tuvilla vaalittu aina päättäneen vuosisadan puolelle saakka. Näillä pahnioilla nukkui joulun ajan koko perhe. Joulukuusen paikka oli keskellä tupaa. Kuusen tuli olla kookas ja hyvämuotoinen.

Jouluna kaikui tupien jyrkeillä pöydillä kanteleiden heleä ääni. Jouluvirsiä veisattiin suurella hartaudella. Erityisesti jouluna autettiin puutteesta olevia naapureita. Ihmisillä oli sosiaalista pääomaa, vaikka aineellinen saattoi puuttuakin. Tuohikattoisten tupien sisällä asui tyytyväisiä, onnellisia ja tasapainoisia ihmisiä.

Talouselämän kehittyminen ja globalisoituminen on poistanut pahimpia puutteita täällä kylmässä ja pimeässä Pohjolassakin. Saamme hedelmiä ja vihanneksia nytkin vuoden pimeimpänä aikana, eikä lasten tarvitse syödä hivenaineiden puutteesta uunin rappauksia. Se on hyvä asia. Hyvinvoinnin mukana on nyt häviämässä se kulttuuri, joka maaseutuelämään ja tupien ympärille liittyi. Siinä oli jotain viehättävää, jota joskus kaiholla kaipaamme. Tekisi mieli nostaa hätähuuto tupien säilyttämisen puolesta.

Toivon meille kaikille kiireetöntä, rauhallista ja hyvää joulua näissäkin nykyaikaisissa olohuoneissa, kuin myöskin perinteisissä kodikkaissa tuvilla.

Onni Ryynänen

Eno Petterin testamentti

Tuusniemen kylässä numeroilla 2 - 3 asuivat 1800-luvulla Henrik ja Katriina Miettinen. Heidän 12-lapsiseen perheeseensä syntyi yhdenentoista lapsena lokakuun 29. päivänä 1860 Petter Miettinen. Hänen koulunkäynnistään kotiseudullaan ei ole tietoa. Vuonna 1881 hän muutti Helsinkiin ja kävi siellä Helsingin ammattiopistuskoulun. Tämän koulun jälkeen hän on muuttanut Amerikkaan Michiganin valtiooon taidemaalariksi.

Petter Miettisen maalauksia ei tiettävästi ole säilynyt kotiseudullaan. Hän lieene kuitenkin ollut Amerikassa ollessaan tunnustettu taidemaalari. Tätä voidaan päätellä hänen testamenttinsa perusteella, joka sisälsi huomattavia lahjoituksia useisiin eri kohteisiin.

Red Jacketissa 27 päivänä helmikuuta 1890 tehty testamentti on seuraavanlainen:

Testamentti

Yksi. Suomessa oleville rahoilleni viimeinen tahtoni on että kuolemani jälkeen menetellään jälkeen jääneeni omaisuuteni kanssa seuraavalla tavalla: Että veljeni Erkki ja sisareni Kaisa saavat sen velan anteeksi jonka he ovat minulta lainannu.

Kaksi. Veljilleni ja sisarilleni yksi 100 Suomen markkaa kullekin, joita on seitsemän persoonaa (nimittäin kolme veljeä ja neljä sisarta) siis yhteensä Summa Seitsämän Sataa (700) Suomen markkaa.

Kolme. Isä vainajani haudan aitakustannuksiin Kolme Sataakuusikymmentä (360) Suomen markkaa ja samalle haudalle hautakiven pystyttämiseen Kuusikymmentä (60) Suomen markkaa, siis siihen yhteensä neljä Sataa kaksikymmentä (420) Suomen markkaa.

Neljä. Tuusniemen vaivaskassaan Kaksi Sataa (200) Suomen markkaa.

Viisi. Pajumäen kinkerikunnan kassaan Viisi sataa (500) Suomen markkaa.

Kuusi. Pajumäen kinkerikunnan köyhille vuoden 1890 joululahjaksi yksi Sata (100) Suomen markkaa.

Seitsämän. Suomen Teollisuuseuran kassaan kaksi Sataa (200) Suomen markkaa.

Kahdeksan. Helsingin ammattilaispiirustuskoulun köyhäin oppilasten koulutarpeita hankkimista varten kaksi Sataa (200) Suomen markkaa.

Yhdeksän. Waltuuttamani asiamiesten palkaksi neljä kymmentä (40) Suomen markkaa molemmille siis summa kahdeksankymmentä (80) Suomen markkaa. Ja asiamiehiksi valitsen ja valtuutan seuraavat. Talon isännät H. Väätäinen ja M. Mustonen, jolta myös löytyy pankki-kuitti.

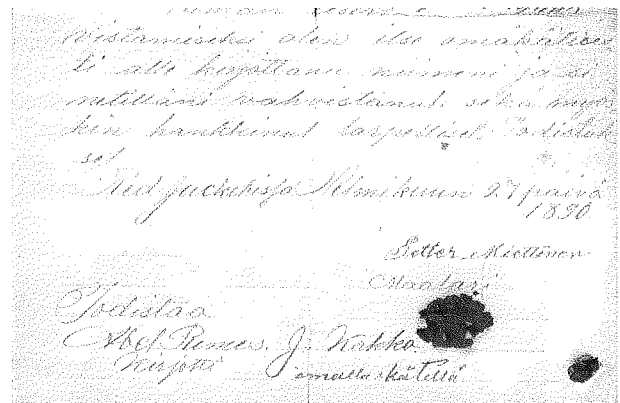
Tämän testamentin vahvistamiseksi olen itse omakätisesti alle kirjoittanut nimeni ja sinetilläni vahvistanut sekä myöskin hankkinut tarpeelliset todistukset.

Red Jacketissa Helmikuun 27. päivänä 1890.

Petter Miettinen, maalari

Todistaa: Abel Remes, J. Kokko.

kirjoitti omalla kätellä (sinetti)

Testamentissa määrätyn 500 markan korkoja on jaettu alkuvuosina Pajumäen Mattilassa. Vuodesta 1912 lähtien jakotilaisuus pidettiin Suontakasen talossa. Jaettu osuus henkilölle on aluksi ollut 50 penniä-1.00 mk. Saajia on ollut 20 ja ylikin. Saajien vähentyessä on summana ollut 4-5 mk. Rahanjako on lopetettu talvisotajouluna 1939. Silloin jaettiin 500 mk pääoma korkoineen. Jakajana on ollut Kusti Miettinen eli Pakkalahen Kusti. Rahan arvokin oli silloin jo laskenut huomattavasti alkuperäisestään.

Tämä rahanjakotilaisuus on ollut vuosittain uudenvuoden aattona suuri tapaus kylässä, ihan niinkuin kinkerit, kertoi aikoinaan anoppini Heta Koponen. Kylän ”ökyisännät” kuten Heikki Väätäinen (Murtomäen isäntä) ja Matti Mustonen (oli isäntänä nykyisellä Juutilan paikalla Salmenkylässä). Myös Matti Niilonpoika Koponen ja Niilo Matinpoika Koponen Mattilasta tulivat rahanjakotilaisuuteen.

Kylän miehet siis jakoivat uskollisesti Petter Miettisen perintöä Pajumäen kylän köyhille 40 vuoden ajan. Kaikista jakotilaisuuksista tehtiin jakoluettelo, saajan nimi ja markkamäärä tilikirjaan. Kaikki jakamiset ovat samassa tilikirjassa.

Tällaista oli elämä noin 100 vuotta sitten. Kaikilla ei ollut omaa asuntoa, vaan asuttiin toisten tuvan nurkissa. Eikä jokapäiväinen toimeentulokaan ollut turvattu. Osaatanko nykyajan ihmiset olla kiitollisia elintasoomme.

Alkuperäinen testamentti sinetteineen on Suontakasen arkistossa, samoin tilikirja Pajumäen kinkerikunnan köyhille jaetuista rahoista, alkaen vuodesta 1901.

Sanni Koponen
Pajumäki

Anttila Ohtaanniemiellä

Ohtaanniemen kylä on kaunista seutua, isojen järvien ympäröimänä. Hyvin kumpuileva maasto pienineen järvineen ja notkelmineen. Ohtaanniemi on nimensä mukainen. Talot sijaitsevat mäellä, esi-isät ovat osanneet sijoittaa talot kauniille näköalapaikalle. Niin on myös Anttilan rakennukset sijoitettu mäelle, näkee Etelä-Tuusniemelle asti.

Esi-isät ovat osanneet rakentaa kunnan perustalle rakennukset kun vain osataan huoltaa, ei ilman huoltamista mikään pysy kunnossa. Meillä on ollut hyvä mieli laitella näitä vanhoja rakennuksia kuntoon vähän kerrassaan. Siitä ilo itselleen sekä toisille kun ajelee maantiellä tai pihamaalle katsomaan nykyistä Anttilaa. Rakennukset kertovat vanhaa rakennuskulttuuria. Haluamme rakennuskulttuuria yllä pitää ja jättää jälkipolville.

Anttila on kylän keskeinen paikka. Miina ja Antti Miettinen oli avarakatseisia henkilöitä, heillä oli kylän kokoukset ja erilaiset kurssitilaisuudet. Heidän poikansa Simo Elsa-vaimonsa kanssa jatkoivat vanhemmiltaan saamaansa perinnettä.

Anttilan kammarista. Simo Miettinen, Pekka Hyvärinen, Elsa Miettinen.

1930-luvun alussa tuli kylän ensimmäinen puhelin Anttilaan. Kylän väki kävi soittelemassa puhelut, milloin oli kyseessä kätilöä, lääkäriä, eläinlääkäriä jne. muita asioita. Ennen kaikkea sota-aikaan puhelin on ollut hyvin tärkeä. Kauppiaatkin ovat käyneet hoitelemassa asioita puhelimen välityksellä. Isäntäväen apu ei jäänyt siihen kun vielä oli soitettu taloon, viettekö viestiä eteenpäin siihen ja siihen paikkaan. Viesti oli viety perille asti ja luottamuksellisesti asiat hoidettu. Eikä rahaa käsitelty korvaukseksi, he antoivat sitä naapurin apua ja loivat kylälle yhteishenkeä. Anttila on vanha asumispaikka, ei kylän vanhin, Mikkola ja Ollila ovat kylän vanhimmat.

Asuinrakennuksessa näkyy 1800-luvulta peräisin olevaa savutuvan hirsiseinää. Tuvassa vielä orsi, jossa on kuivattu entisaikaan vaatteita ja kenkiä. Aittarakennus rakennettu 1821, vaikka oli katto notkollaan ja nurkat kallellaan, mutta ei tänä päivänä. Rakennus seisoo katto suorana ja nurkat uljaana pystyssä. Sai vielä mieleisensä värit loistamaan ja suojaamaan rakennusta. Rakennuskulttuurin perinnettä kunnioitamme ja arvostamme.

Nykyisin Anttila palvelee majoitus- ja erilaisten tilaisuuksien juhlapaikkana.

Ritva Puurunen

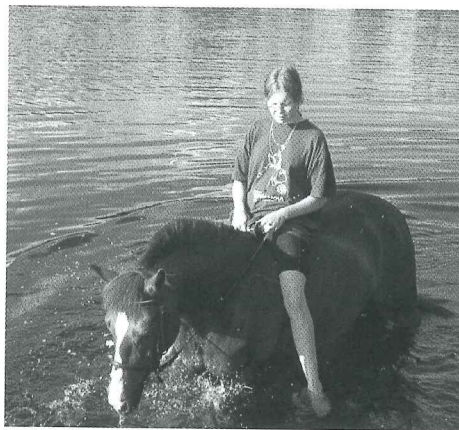
Hevoshullu?

Kun olin pieni, ainakin pienempi kuin nyt, isosiskoni Jenny ratsasti. Hän oli hevoshullu kiireestä kantapäähän, mutta kun äitini kysyi minulta, että tahtosinko aloittaa ratsastuksen, nostin leukani ylväästi pystyyn, "Minä en ole samanlainen kuin Jenny, eikä minusta tule IKINÄ hevoshullua!" vakuuttelin.

Nykyään tuo lausahdus saa väkisinkin hymynkareen suupieliin. Nyt nimittäin en haluaisi tehdä mitään muuta kuin ratsastaa, hoitaa hevosia ja puuhastella muuten vain tallilla.

Hevosharrastukseni alkoi 6- tai 7-vuotiaana ja sitä rataa onkin jatkunut jo kolmeentoista ikävuoteen saakka ja jatkuikin koko loppu elämän. Nykyään ratsastan *Mennalan ratsutilalla* kaksi kertaa viikossa, lisäksi olen siellä ihan muuten vain. Käyn ratsastamassa myös kaverini luona ja hoidan sekä ajan hevosia eräällä ravitallilla.

Pääsin tänä vuonna *Katri Mennalan* valmennusryhmään ja ratsastan siinä *Silver Day*-nimisellä ponilla ja käyn sillä myös mm. *Mikko Heimosen* valmennuksissa.

Muutama vuosi sitten meillä oli Tuusniemen Ruokosella kolme kesähevosta. Tänä kesän oli ainoastaan isokokoinen New-Forestin poni Nessu. Nessulla mentiin esteitä ja ratsastin sillä maastossa. Tässä ollaan uimassa Ruokosella kesäkuussa 2002. Oma hevonen on saatava!

Olen tuntieni lisäksi ratsastanut tilan puoliveritammalla *Biancalla*, jolla myös ennen kävin ahkerasti valmennuksissa. Tamman puhkuri vain tuli kesällä niin pahaksi, ettei sitä ole voinut käyttää tunneilla, joten minä kuntoutin sitä maastossa ja sänkipellolla.

Kaikki harrastukseni liittyvät hevosiin. Piirrän hevosia, kirjoitan niistä, valokuvaan niitä ja keräilen hevostavaroita. Muistan kuinka nauroin äidinkielen opettajalleni, kun hän sanoi että harrastukseni ei ole monipuolinen. "Hevosia harrastan. Totta tosiaan, mutta jos tämä ei ole monipuolista harrastamista niin mikäpä sitten?"

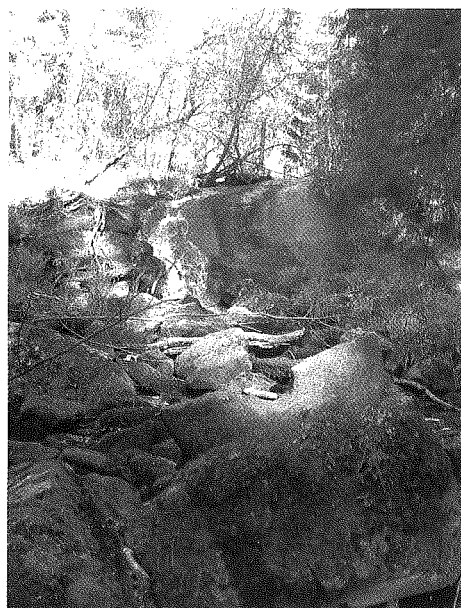
Olen kokeillut hevosten kanssa kaikenlaista. Olen oppinut ajamaan hevosia, hyppäämään maasto- ja rataesteitä, oppinut kouluratsastuksen kiemuroita ja jopa vikellystä ja katrilliratsastusta! Onhan siis jo pelkässä ratsastuksessa monta monipuolista harrastuslajia!

Eveliina Rauhansalo

Kohisovalla

Kohisovan koski sijaitsee Tuuslahden pohjukassa, sen itärannalla. Alkuvetensä se saa Susimäen puoleisilta lammilta kuten Pentulammista, 146 metriä merenpinnasta, Hoikasta ja Iso-Honkajärestä jotka ovat lähes yhtä korkealla. Iso-Kannaksen kautta vedet jatkavat matkaansa Kohisovan lampeen, joka on 128 metrin korkeudella merenpinnasta. Siinä vaiheessa vedet ovat tulleet alaspäin lähes parikymmentä metriä ja loppuhuipennus onkin edessä. Kohisovanjoki laskee vetensä kosken kautta alas Juojärven tasoon ja harppausta on viimeisen sadan metrin matkalla peräti 27 metriä alaspäin.

Missä on ollut vesivoimaa, niin siellä on ollut jossain vaiheessa myllykin, niin Kohisovassakin. Naapurin, Jokiniemen Seppo Urhonpoika Räsänen sanoi sitä Myllykoskeksi ja hän oli henkilö joka opasti meidät naapurin pojat koskelle. Olimme jotain kymmenen ikävuoden tienoilla. Koski sijaitsi Jokiniemestä katsoen toisella puolen Tuuslahtea, mutta keväisin kosken kohina kuului erittäin sel-

Kohisovankoski, Myllykoskeksikin mainittu sijaitsee Tuuslahden rannalla Alatalon maalla.

västi, kuuluupa se lähes kirkonkylälle saakka, kun vaan osaa kuulostella luonnon ääniä.

Koski on vaan sellaisessa paikassa, että sinne on vaikea mennä siihen aikaan, kun vedet liikkuvat luonnossa eli keväisin. Jäät eivät kanna ja maalla voivat olla lumet esteenä. Kerrankin menimme Sepon kanssa koskelle jäitä pitkin. Koski oli lähes ummessa ja kiertomatkastä väsymyksenä suuntasimme paluumatkan suoraan Jokiniemelle. Oli hankikeli, mutta metsässä hanki ei kannattanutkaan ja tarvoimme umpihangessa puolen kilometrin metsämatkan. Voi vain kuvitella sitä väsymystä mikä oli kun pääsimme kotiin.

Oli tietenkin parempiakin reissuja. Koski pauhasi ja sitä oli mukava katsella ja kuunnella. Kun koitti kesä niin mahtavasta koskesta oli jäljellä enää pieni puro. Kerran olimme Sepon kanssa käymässä koskella kesäisenä päivänä. Myllyrännin tähteet olivat kosken oikealla laidalla yläjuoksulta päin katsottuna. Tongimme kosken laitamia ja löysimme myllynkiven. Perkkasimme sen irti ja lähdimme pyörittämään kiveä kosken toiselle laidalle parempaan paikkaan. Liukas kivi karkasikin käsistämme veteen ja kolahti puron pohjalle haljeten keskeltä. Se jäi siihen.

Aikaa meni lähes kolme vuosikymmentä ja yhtenä päivänä Mario Broglin, Tuusmäen Helmen löytäjä löysi tien koskelle ja merkkasi polun sinne. Hän oli kuullut koskessa sijainneesta myllystä ja kertoi asiasta Koillis-Savo lehdessä. "Missä on myllynkivet"? Kyseli Mario.

Silloin minulla välähti, että siinä purossahan ne kiven puolikkaat on. Paikan muistin tarkkaan vaikka aikaa oli kulunut, suoraan sanoen jonkin verran. Käynti Kohisovalle ei ollut turha. Kiven puolikas löytyi lähes siitä kohden mihin se silloin 1960-luvulla jäi. Myllynkiven puolikkaan reikään oli kasvanut saniaisia ja se oli komea näky. Kivi jäi paikoilleen. Toista puolikasta ei löytynyt.

Soitto Mariolle, että siellä se kivi on.

Meni taasen aikaa ja koskireissu tuli eteen. Jäätkö vai ihminen oli nostanut kivenpuolikkaan nästisti pystyyn. Siinä se on ollut useita vuosia ja toivottavasti säilyy jatkossakin.

Hannu Holopainen

Tuusniemen suurimmat tilat

Vuonna 1930, 1931 ja 1932 on kerätty mm Tuusniemeltä Suomen Maatilat -nimiseen kirjaan kaikki ne tilat, joiden peltoala on ollut yli 25 hehtaaria. Niitä on ollut kymmenen tilaa. Lisäksi kirjassa on kaksi pienempää tilaa, joissa on vähintään 15 lypsylehmää. Tuusniemellä ei ole ollut suuria tiloja kovin runsaasti.

Viime vuoden Tuusniemen Joulussa esiteltiin kirjassa olevat Lautalan tila kirkonkylällä ja Hiidenlahden tila (Rautaharjuna paremmin tunnettu) tila Tuusjärven kylällä. Vuoden 1999 lehdessä esiteltiin Susimäen Hovi ja Rääpysjärvi. Vuoden 2000 lehdessä Honkamäki Juurikkamäessä ja Uudisruuttula Tuusjärvellä. Tässä jatkoa.

KIUKOONIEMEN KYLÄ

Kiukooniemi

Kiukoolan tilan talouskeskus 1900-luvun alussa.

Tila sijaitsee 4,5 km Ohtaasalmen laiturilta ja 65 km Kuopiosta. Omistajat Juho Mustonen ja Simo Mustosen perilliset. Ollut samalla suvulla noin 400 vuotta. Suku on muuttanut todennäköisesti Ristiinan pitäjältä 1590 luvun alkupuolella. Pinta ala 580,52 ha, josta puutarhaa ja puistoa 0,5 ha, peltoa 60 ha, metsämaata 488,06 ha, joutomaata 2,4 ha ja torpan hallussa 29,56 ha. Pellot tasaisia ja laadultaan vaihtelevia. Talouskeskus viljelysten keskellä, Rikkaveden rannalla. Päärakennus vuodelta 1912 on osaksi kaksikerroksinen ja sisältää 10 huonetta. 44:n lehmän navetta rakennettu kivistä 1883, 9:n hevosen talli puusta 1927 ja samoin 6:n karsinan sikala 1931. Navetassa vesijohto. Viljelykiertoja kolme: A: kesanto, ruis, juurikasvit ja peruna, ohra.

B: kesanto, ruis, 4 heinää, kaura; C: 2 kauraa, 4 - 6 heinää. Vuonna 1931 oli ruista 5 ha, kauraa 5 ha, ohraa 5 ha, vihantarehua 0,25, perunaa 1,35 ha, rehujuurikasveja 0,3 ha, heinää 25,1 ha, kesantoa 6 ha ja vuokrattuna 12 ha.

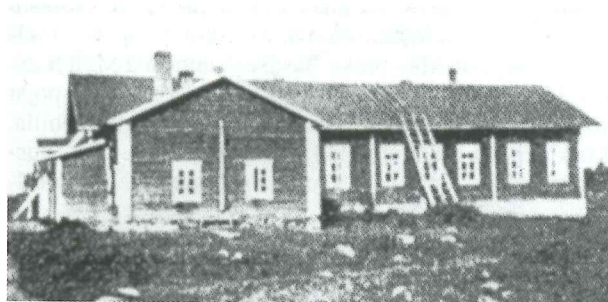
Kotieläimiä: 5 hevosta, 29 lehmää, 2 sonnia, 8 sikaa, 9 lammasta ja 25 kanaa. Myydään viljaa, lihaa ja porsaita paikkakunnalle sekä kermää Tuusniemen Meijeri Oy:lle. Sekametsästä myyty metsänhoidollisesti erilaista puutavaraa. Voimakoneina höyrykone ja öljymoottori. Kotitarvemylly, katkaisusirkkeli ja pärehöylä. Tilan maalta on löydetty asbestia, jota naapurin maalla on vielä runsaammin.

Kiukoolan tilan talouskeskus vuonna 2002.

JUOJÄRVEN KYLÄ

Pahkasalo

Pahkasalon tilan päärakennus 1900-luvun alussa.

Omistaja vuodesta 1892 Tuusniemen kunta, joka on perustanut tilalle kunnalliskodin. Sen kanssa on yhdysviljelyksessä Mustolan tila ja siihen kuuluu myös metsämaa Hämmälän tilasta. Pinta-ala 700 ha; siitä puutarhaa 0,05 ha, peltoa 33,9 ha ja metsämaata 666,05 ha. Pellot tasaisia savi- ja multamaita. Talouskeskus hajallisten viljelysten keskellä, saarella, Juojärven rannalla. Kaikki rakennukset puusta. Päärakennus 17 huonetta on muodostettu kunnalliskodiksi. Lisäksi on toinen asuinrakenus, jossa on 6 huonetta. Vesijohto, vapaa viljelys. Vuodesta 1931 oli ruista 3,65 ha, kauraa ja hernekauria 4,28 ha, ohraa 1,06 ha, vihantarehua 3,26 ha, hennettä 0,6 ha, perunaa 2,5 ha, rehujuurikasveja 1,05 ha, heinää 16,47 ha, kesantoa 1 ja tupakkaa 0,03 ha.

Kotieläimiä 4 hevosta, 20 lehmää, 1 sonni, 11 sikaa ja 20 lammasta. Tuotteet kulutetaan kunnalliskodissa. Sekametsästä myyty saha-, paperi- ja polttopuuta.

Pahkasalon päärakennus marraskuussa vuonna 2002.

Erään heimosoturin tarina

Tämä tässä kerrottu tarina tuli yllättäen eteeni vieraillessani ystäväni kanssa Laatokan rannasta kolmekymmentä kilometriä pohjoiseen sijaitsevassa Kinelahden karjalaiskylässä. Käyntimme tarkoitus oli tutustua paikan päällä suomalaisten miehittämän ja evakuoimatta jääneen siviiliväestön rinnakkaiseloon sodan aikana.

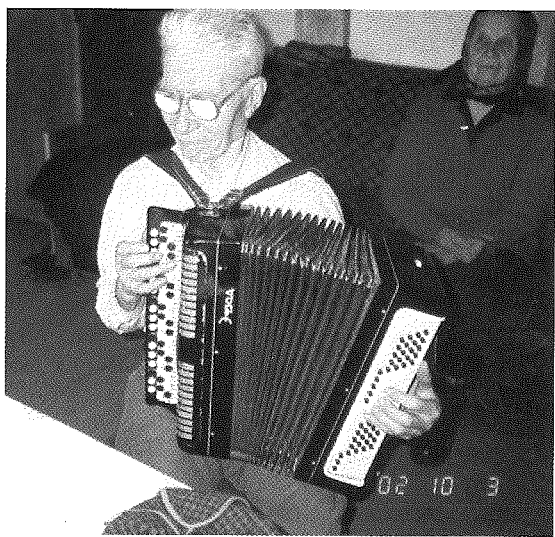
Ivan Sergeev, Kinelahden kylän poikia, on kirjoittanut näiltä ajoilta erittäin mielenkiintoisen venäjänkielisen kirjan, jonka syntyjuuriin haluaisin tutustua.

Matkalla tutustuimme erääseen talossaan yksin elelvään mieheen, jolla oli ikää 88 vuotta ja nimi Pekka Sergeeb. Pekan elämäntarina poikkesi meidän muiden sotaveteraanien kokemuksista siinä, että hän oli ollut myös vihollisen joukoissa taistelemassa synnyinmaataan vastaan.

Sodan alkaessa Suomen ja Neuvostoliiton välillä vuonna 1941 Pekka sai määräyksen liittyä niin kutsuttuun Kolatselän pataljoonaan, joka koottiin nuorista pojista ja yli 40-vuotiaista miehistä.

Kun suomalaiset valtasivat Kolatselän ja etenivät Prääsän suuntaan, Pekan pataljoona siirrettiin Sortavalan lähistölle. Kun suomalaiset elokuussa piirittivät Sortavalan, Pekka joutui sotavangiksi. Ensinnä hänet vietiin vankileirille ja sieltä maataloustöihin jonnekin Savonlinnan seutuville. Talven tullen tuli sitten siirto tehdastöihin Savonlinnaan. Työ oli raskasta ja ruoka kulutukseen nähden siinä määrin riittämätöntä, että Pekka meni lopulta niin heikkoon kuntoon ettei pystynyt enää edes kävelemään.

Lyhyen toipumisen jälkeen Pekalle ehdotettiin hakeutumista perustettuun heimopataljoonaan. Hänelle luvattiin, että siellä olosuhteet olisivat paremmat kuin vankileirillä. Pekka suostui.

Kuvassa Pekka mieliharrastuksessaan 3.10.2002. Soittelee myös suomalaisia sävelmiä. Takana Nuorsjäreltä vierailulle tullut sisko Eeva Jetokija.

Heimosoturi

Lyhyen koulutusjakson jälkeen Pekan pataljoona siirrettiin Karjalan Kannakselle. Sotatoimet olivat silloin jo vakiintuneet asemasodaksi, ja lomavuorot kiersivät niin kuin muillakin Suomen armeijan sotilailla. Niinpä Pekka pääsi Kinelahden tapaamaan perhettään, johon kuului vaimo ja yksi lapsi.

Kesällä 1944 heimopataljoona joutui ankariin taisteluihin siinä missä muutkin yksiköt. Pekka säilytti kuitenkin henkensä.

Rauhan tultua oli Pekan kohtalo sama kuin muidenkin Neuvostoliiton kansalaisten, paluu omaan maahan. Matka vei suoraan Siperian hiilikaivoksille. Paikka ei ollut varsinaisesti vankileiri, mutta oli kuitenkin eristetty muusta maailmasta.

Kahden Siperiassa vietetyn vuoden jälkeen Pekka sai kutsua perheensä, johon oli syntynyt yksi lapsi lisää, asumaan luokseen Siperiaan. Elämää perheen kanssa Siperiassa kesti 18 vuotta.

En kysynyt, olisiko paluu Karjalaan ollut aikaisemmin mahdollista, mutta Pekka kertoi, että olosuhteet Siperiassa olivat siedettävät, ja rahaakin kertyi sen verran että Karjalaan palattua voi ruveta suunnittelemaan oman talon rakentamista.

Jälleen Karjalassa

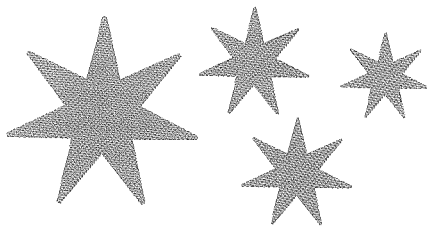
Yhden asian Pekka kertoi painajaisena seuranneen mukanaan kuluneet vuosikymmenet. Hän, nuorisoliitossa kommunistilupauksen tehnyt sotilas, joutui olosuhteiden pakosta taistelemaan natsi-Saksan kanssa liittoutuneen armeijan riveissä omia maanmiehiään vastaan.

Nyt ajat on muuttuneet ja sodan mielettömyydet unohdettu puolin ja toisin. Pekka elelee kesät omassa talossaan kauniin Sinemuksajärven rannalla ja soittelee omaksi ilokseen haitaria. Talven ajaksi hän matkustaa tyttäriensä luokse Pietariin tai Volokradiin.

Viime vuosina on Suomen valtio maksanut Pekalle vuosittain pienen rahasumman. Hänet on myös kerran kutsuttu kahden viikon kuntoutusjaksolle Suomeen.

Näin ristiriitainen voi ihmiselo olla.

Antti Pitkänen

Apteekkihistoriaa Suomessa ja Tuusniemellä

Suomen ensimmäinen virallinen apteekki perustettiin vuonna 1689 Turkuun, missä oli jo aiemmin 1500 ja 1600 -luvuilla toiminut "linna-apteekki". Tätä ennen lääkintä oli ollut Suomessa lähinnä kansanlääkintää ja 1200 - 1500 -luvuilla luostarien järjestämää sairaanhoitoa. Seuraavana perustettiin apteekit Vilpuriin, Haminaan ja Helsinkiin. Niinpä 1700-luvun alussa meillä toimi neljä apteekkia ja vuosisataa myöhemmin niitä oli toiminassa vasta 20. 1900-luvun alussa apteekkejä oli jo 159, mutta eniten uusia apteekkejä perustettiin 1920-luvulla, peräti 115 kappaletta. Niinpä myös Tuusniemen apteekin perustaminen osui tälle vuosikymmenelle, vuoteen 1926. Tätä ennen vuosina 1898 - 1900 täällä oli toiminut Kuopion II apteekin alainen haara-apteekki ja vuodesta 1907 alkaen vuotta aiemmin perustetun Kaavin apteekin sivupiste. Nykyisin Suomessa toimii 597 itsenäistä apteekkia (v. 2001).

Suomen apteekkilaitos on kehityksensä alkuvaiheessa ottanut hyvin paljon mallia ruotsalaisista apteekeista, missä myös saksalaissyntyiset apteekkarit kävivät ottamassa oppia ennen tänne tuloaan. Ensimmäinen suomalaissyntyinen apteekkari sai apteekkioikeutensa vuonna 1723. Niinpä täälläkin ensimmäiset haara-apteekinhoitajat, proviisorit, olivat saksalais- tai ruotsalaissyntyisiä nimiltään: H. Helrer, Richard F. Wento, Hjalmar Hellstén, Elis Möller ja Johan Einar Wilhelm Petersén.

Johan Petersén oli koulutukseltaan myös insinööri ja hän toimi apteekinhoitajana vuodesta 1919 vuoteen 1931. Hänen toimintansa ansiosta Tuusniemen apteekki itenäistyi 1.1.1926. Apteekkari Petersénillä oli myös taiteellista lahjakkuutta, sillä hän maalasi Tuusniemen kirkon alttaritaulun ja lahjoitti sen seurakunnalle vuonna 1923.

Apteekki toimi haara-apteekin perustamisesta lähtien aina vuoteen 1930 asti tilalla N:o 14 (Mustola) kauppias Turusen rakennuksessa. Tarkastuspöytäkirjojen mukaan haara-apteekki muutti vuonna 1916 kauppias J. Turusen uuteen rakennukseen samalla tilalla. Tammikuussa 1930 apteekki muutti entisestä toimipaikastaan 1/3 kilometriä länteen päin, ilmeisesti Kankaalaan. Vuoden kuluttua tästä 22.3.1931 vaihtui Tuusniemellä apteekkari Väinö Kailan ottaessa apteekkioikeuden vastaan. Hänen aikanaan vuonna 1933 apteekki muutti takaisin kirkon läheisyyteen Koi-vukujan päähän vaihtaen paikkaa nimismiehen kanssa. Tästä talosta tulikin kaikkien tuusniemeläisten tuntema apteekin talo, jossa apteekki toimi aina vuoteen 1971 asti.

23. elokuuta 1938 tuli Tuusniemen apteekkariksi Vivi Maria Nyman-Niinivaara, joka osti apteekkikiinteistön edeltäjältään. Hän toimi apteekkarina täällä yli kolmekymmentä vuotta, aina kuolemaansa asti (syyskuu 1970).

Seuraava apteekkari, Anja Kukkonen otti apteekin vastaan 3. heinäkuuta 1971 ja hän muutti samalla apteekin

säästöpankin taloon, nykyisen Tuuskalusteen paikalle. Vuonna 1984 hän siirsi apteekin nykyiselle paikalleen S-Market Sirpakan taloon. Apteekkari Kukkonen hoiti apteekkia yli kahden vuosikymmenen, aina vuoteen 1992, jolloin apteekkariksi tuli Merja Hujanen. Nykyinen, apteekin kuudes apteekkari, Eeva Nousiainen otti apteekkiluvan vastaan kesäkuussa 1997.

Haara-apteekin aikana Tuusniemen apteekissa työskenteli vain hoitajaproviisori, joka teki itse kaikki lääkkeen valmistamiseen ja myymiseen liittyvät toimenpiteet. Apteekin itsenäistyttyä apteekkari Petersénillä oli oppilas, Irja Eriksson vuosina 1926 - 1930. Tuohon aikaan apteekkioppilaana oltiin yleensä kuusi vuotta, sillä tietotaito siirrettiin seuraavalle sukupolvelle käytännön työn kautta ja lopuksi suoritettiin ammattitutkinto. Apteekkihuoneistoon kuului asiakastila (offisiini) ja laboratorio lääkkeen valmistusta varten sekä varastotilat. Apteekin alkuajoista lähtien jokainen toimitettu resepti tuli kirjata ylös kuten nykyisinkin. Ennen talvi- ja jatkosotaa Tuusniemen apteekista toimitettiin reseptejä vuosittain 2000 - 3000 kappaletta. Reseptien määrä nousi heti sotien loputtua, ollen esim. vuonna 1944 jo 8037 kpl. Niinpä näistä ajoista lähtien Tuusniemen apteekissa on työskennellyt apteekkarin lisäksi farmaseutteja sekä usein myös oppilaita. Oppilasaika supistui koulutuksen järjestelyn myötä ensin kahteen vuoteen ja nyttemmin kuuteen kuukauteen. Tarkastuspöytäkirjoista ilmenee, että apteekin ensimmäisinä farmaseutteina toimivat apteekkari Nyman-Niinivaaran veli Erik Nyman vuosina 1940 - 1954 ja apteekkarin tytär Meri Niinivaara vuosina 1944 - 1971. Myöhemmin pitkäaikaisina farmaseutteina toimivat 1950-luvulta aina 1990-luvulle asti Anja Nykänen (Koukku) ja Laila Remes, joista jalkimmainen oli ensin myös apteekin oppilaana. Nykyisin apteekissa työskentelee apteekkarin lisäksi 2 farma-

Tuusniemen apteekin offisiini eli myymälätila apteekkari Vivi Nyman-Niinivaaran aikana 1960-luvun alussa.

seuttia ja yksi farmanomi (= apteekin tekninen apulainen). Reseptejä toimitetaan vuodessa noin 24500 kpl.

Lääkkeinä käytettiin aina 1900-luvun alkupuolella asti kasvis- ja eläinrohdoksia sekä tuoreena että kuivattuna. Kasvisrohdoksista yleisesti käytettiin esim. pajunkuorta vilustumissairauksiin, kalmojuurta mahatautiin, ruoholaukkaa hengenahdistukseen ja sanajalan juurakkoa matolääkkeenä. Rohdoksista tehtiin keitteitä, hauteita, tinktuuroita ja pillereitä, joiden valmistamiseen kului useita päiviä. Eläinrohdoksista mainittakoon verijuotikas eli iilimato, jota käytettiin ”imemään mustaa melankolista verta”. Verijuotikkaita esiintyi pääasiassa Länsi-Suomessa, joten niistä oli puutetta. Niinpä vuonna 1838 eräät Etelä-Suomen apteekarit olivat anoneet oikeutta rakentaa lammikoita verijuotikkaiden viljelyä varten. Myöhemmin rohdoksista opittiin eristämään vaikuttava aineosa, jota kemiallisesti muokkaamalla saatiin vielä entistä tehokkaampi lääke. Tästä alkoi synteettisten lääkeaineiden kehittäminen. Yksi vanhimmista käytössä olevista lääkeaineista on aspiriini, joka tuli markkinoille jo runsaat sata vuotta sitten 1890-luvulla. 1930-luvulla syntetisoitiin sulfonamidihdisteet, joilla voitiin tehokkaasti hoitaa infektioitauteja. Seuraavalla vuosikymmenellä tulivat markkinoille ensimmäiset antibioottikannat ja synteettiset tuberkuloosilääkkeet. Kun vielä 1950-luvulla Tuusniemen apteekissakin pyöriteltiin pillereitä

käsin, syrjäyttivät uudet lääke muodot, tabletit ja kapselit valmistettavat lääke muodot lähes kokonaan seuraavan kahden vuosikymmenen kuluessa. Nykyisin reseptilääkkeistä apteekissa valmistettavia on vain noin 0,1 % ja Tuusniemellä valmistettavista itsehoitolääkkeistä ovat säilyneet vain kamferitippa ja -sprii. Niinpä apteekkityö on tänä päivänä myynnin ohella lähinnä lääkkeen oikean käytön varmistamista ja lääkeneuvontaa.

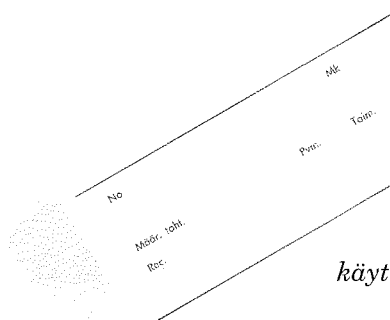
Eeva Nousiainen

Lähteet:

Kerttu Peldán: Suomen Farmasian Historia
Matti Räsänen: Tuusniemen Pitäjän Kirja
Tuusniemen apteekin tarkastuspöytäkirjat
1909 - 1986

*Tuusniemen
apteekin
signatuuri eli
ohjelappu, joka oli
käytössä vuoteen 1973 asti.*

Maailma vuonna 2100 - Kaksi mahdollisuutta

Tulevaisuudenkuvia, kun kestävä kehitys on huomioitu tai siitä ei ole välitetty.

Minun on vaikea nähdä savusumun ja pölyn läpi alas kadulle, vaikka asunto on vain neljännessä kerroksessa. Astun sisälle asuntooni ja suljen parvekkeen oven. Kuulen kuinka koneellinen ilmastointi hurisee kun kävelen keittiöön. Huomaan, että minulla on nälkä, ja katson jääkaappiin. Lautasella lojuvat pari hormonihäränlihaviipaletta, ja kuivunut appelsiini, jonka pinnalla säilöntäaine kiiltelee, saavat minut kuitenkin luopumaan syömisajatuksista.

Lähden sen sijaan ulos. Puen ylleni muovisen kertakäyttöasetaakin, koska näen että on alkanut sataa. Työnnyin viileään ulkoilmaan ja laitoin hengityssuojaimen kasvoilleni. Väistelen autoja, joiden ajajat selvästi ylinopeutta ajaen, mistään liikennesäännöistä piittaamatta kiirehtivät kukin kohti omaa päämääräänsä. Kadulla olevasta melusta huolimatta kuulen kännykkäni soivan. Kaivan pienen puhelimen taskuni pohjalta, ja hetken mielihoiteesta vastaan myöntävästi kaverini kylään kutsuun.

Suunnistan kohti linja-autoasemaa. Kauan minun ei tarvitse odotella sopivaa bussia, sillä niitä kulkee muutama minuutin välein. Maksan matkan laittamalla käteni erityiseen laitteeseen, joka tunnistaa ihoni alle laitetun mikrosirun. Huolestun muistaessani, että se olisi käytävä vaihdattamassa. Toivon koko sydämeistäni, ettei sirun radioaktiivisuus aiheuta mitään terveyshaittoja. Tutkijat pitävät systeemiä turvallisena, onhan sen testaamiseen käytetty miljoonia eläimiä.

Raivaan tieni läpi ihmisjoukon ja löydän istumapaikan bussin kolmannesta kerroksesta. Katseeni kulkee hitaasti pitkin ikkunalasiin piirtyvää likaista vesivanaa ja vaivun ajatuksiini.

Yhtäkkiä istun ilmabussissa ja katselen ulos suuresta ikkunasta. Taivas on sininen ja aurinko paistaa. Näyttää niin rauhalliselta. On melko hiljaista lukuun ottamatta matkustajien keskustelua. Toinen ilmabussi lipuu ohitse, ja heilautan kättäni nähdessäni siellä kaverini.

Ennen tätä loistavaa liikennevälinekeksintää ihmiset olivat huolissaan maapallon saastumisesta. Niin sairaaloisen huolissaan siitä miten järvet happamoituisivat, kasvit kuolisivat, otsonikerros ohenis. Näin mummoni minulle kertoi. Mutta sitten keksittiin kuinka hyödyntää vedyn palamista. Syntyi ilmabussi, jonka päästöt ovat puhdasta vettä.

Yksityisillä ihmisillä on potkurien kehittyneitä versioita, huippunopeita polkupyöriä tai kaikkein rikkaimmilla sinappiöljyllä kulkevia autoja. Maaöljyä ja kivihiihtä käytetään vain äärimmäisen vähän, teollisuus saa energiaa tuulivoimasta, ja erityisesti aurinko on suuri energianlähde.

Bussi laskeutuu maahan, pysähtyy ja päästää minut ulos. Näen suurilla vihreillä laitumilla lampaita, lemmiä ja hevosia. Kukapa olisi uskonut vielä sata vuotta sitten, että tulevaisuudessa palataan takaisin menneisyyteen. Maanviljely on yleistynyt, entisiä autioita maaseutualueita asutettu, ja omavaraistalous on tavallista. Kasvisten käyttö ravintona on huimassa suosiossa, ja maa kynnetään hevosella.

Katselen puhdasta luontoa suurella ilolla. Kuinka helpottavaa onkaan huomata, että se kauhuvisio loppuun palaneesta maapallosta ja elinkelvottomuudesta ei koskaan toteutunut.

Herään säpsähtäen hälytyssireenin ujellukseen. Tiellä on tapahtunut onnettomuus. Pari autoa on pellit rutussa ja tarkemmin katsoessani näen myös verta. Ambulanssin vilkkujen valo lakaisee harmaata tienoota. Tien sivussa on musta ruumisauto. Pari ihmishenkeä ei sinällään ole suuri menetys maapallon valtavassa ihmismäärässä, joka on räjähdysmäisesti kasvanut kymmeneen miljardiin. Pääsääntöisesti pyörii ristiriitaisia ajatuksia bussin kulkiessa hitaasti tapahtumapaikan ohi.

Tutussa risteyksessä jään pois kyydistä. Sade on lakanut. Lähden kävelemään pitkin muhkurasta asfalttietä, jota kellastuneet kuuset reunustavat. Tien reunan ruohikon seasta pistää esiin pienen päästäisen kuono. Touhukkaana se raahaa mukanaan laihduttavan karamellin paperia kunnes katoaa heinien alle. Nostan katseeni, ja vilkaistessani taivaalle näen auringon pilkahtavan jostain kaiken harmauden takaa.

***Virva Tenhunen 3b
Tuusniemen lukio
28.9.2000***

Kirjoitelma on syntynyt kun mietittiin kestävä kehityksen merkitystä tulevaisuuden kannalta.

Joulumuistelo

Muistellessani tässä näitä vuosien varrella vietettyjä hyvin-kin erilaisia jouluja, muistuu mieleeni joulu puolenkymmentä vuotta sota-ajan jälkeen, silloin olin itsekin vielä ihan lapsi.

Talvi oli tullut hyvissä ajoin ennen joulua, ankarine pak- kasineen ja voimakkaane lumipyryineen, taisi olla lapsuuteni ajan kylmimpiä talvia.

Asuimme täällä Tuusniemellä Kojanlahden kylällä huo- nossa mökkipahasessa (joka on nytkin vielä pystyssä ja toimii meidän kesäpaikkana.)

Kotimökkimme oli harmaa pitkäsalvoksinen rakennus, jossa oli tupa, kamari, porstua, ruokahuone, konttuuri, sekä ulkoeteinen.

Tupa oli kylmillään talvien ajat, koska se oli niin huono, ettei lämpö olisi pysynyt kunnolla sisällä. Mutta jouluksi äiti lämmitti aina tuvan ja sehän meistä lapsista oli juhlaa kun oli iso temmellystila. Asuimme muuten talvet pikkukamarissa, siinä oli pönttöuuni nurkassa lämmönlähteenä.

Meitä lapsia oli kolme; kaksi siskoa ja ”minä itse”.

Äiti ja isä hoitivat muutamaa lehmää, hevosta, lampaita, kanoja ja sikapossuja. Oli tosiaan puulämmitys, kantovesi, (myös eläimille), savusauna ja kauppa kaukana kylällä.

Jouluaatto oli torstai, pakkasta parikymmentä astetta, yöllä oli pyryttänyt uutta puhdasta lunta. Äiti oli aikaisin aamulla hoitanut eläimet navetassa ja isän kanssa vetänyt hevosella juomaveden navettaan sammioon lämpiämään eläimille pyhien ajaksi.

Äidin tultua navettatöiltä sisälle, hän lämmitti vielä ison tummuneen tuvan uunin sekä kamarin uunin, laittoi ohra- puuron ja sianlihapedan kypsymään meille aattoruuksi.

Aamupäivällä isä valjasti hevoson ja pakkasi meidät lapset liisterekkeen ja lähdimme metsään ajelemaan hevosella etsimään sopivaa joulukuusta. Ajellessamme ympäri metsää löysimme vihdoon sopivan kuusen, (selvisi jäljestäpäin, että isä oli katsonut sopivan kuusen jo sulan maan aikana).

Me lapset sitten illalla koristelimme kuusen itse leivotuilla vehnäpullilla ja pipareilla, sekä sinisiksi ja valkoisiksi maalaamillamme kuivilla kuusenkävyillä.

Jäätyneelle ikkunalaudalle asetimme kolme kynttilää jot- ka edellisellä viikolla olimme valmistaneet lampaanrasvas- ta.

Savusaunaa lämmittäessään äiti ja isä hoitivat kotieläi- met, isä vei Saara-hevoselle kapan kauroja puunoksaan.

Saunaan lähdimme illan hämärtyessä.

Äiti oli aikaisemmin kertonut tarinoita joulupukista ja saunatonuista, jotka illan hämärtyessä liikkuivat ja toivat joululahjoja kaikille kilteille lapsille ja aikuisillekin.

Isä jäi tupaan meidän lasten ja äidin lähtiessä saunaan.

Saunaan saapuessa olimme hieman peloissamme, mutta kun ei lauteiden alta löytynyt tonttua eikä haltijaa, rohkenim- me kylpemään.

Saunasta palattuamme isä luki vielä lehteä, ihme oli tapahtunut: isä oli käynyt tallissa ja navetalla. Tontut olivat käyneet sillä aikaa sisällä ja tuoneet lahjasakin ja yhden ison paketin.

Äidin käskystä isäkin lähti saunaan. Isän tultua saunasta söimme jouluaaterian. Pöydästä löytyi kotikaljaa, lampaan- ja sianlihapaistia, peruna-, porkkana- sekä lanttulaatikkoa, si- ankinkkua ja ohrapuuroa, lisäksi marjasoppaa.

Ennen ruokailua sytytimme kuusenkynttilät (jotka olivat rihmalla kiinni oksien haarukoissa), sekä ikkunakynttilät, ikkunalla olevien kynttilöiden valo heijastui jäätyneeseen ikkunaruuutuun, joka oli ihan taideteoksen näköinen, ajatel- lessa näin jäljestäpäin.

Jännitys tuntui tiivistyvän ja tuskin maltoimmekaan syö- dä kunnolla, kun mieli teki lahjoja avaamaan. On kuitenkin toteltava äitiä ja isää ja toteltava niin kuin he sanoivat.

Ensiksi sain avata paketin minä ja vielä sen ison paketin, ja kas kummaa; sieltä löytyi puuhevonon jolla oli pyörät allaan ja polkimet etupyörässä.

Siskot saivat sitten availta pakettejaan joista löytyi mm. villalapsia ja sukkia, suutarin tekemät nahkakengät molem- mille siskoille, sekä minulle. Sitten oli karamellipaketit meille kaikille lapsille, jotka kuulemma oli tehnyt äiti; sulat- tamalla sokeria hellalla kattilassa ja muotoilemalla ne tikku- nekuiksi.

Äidin ja isän paketeissa olivat nahkarukkaset, sekä isälle vielä villalapaset.

Illan kuluessa me lapset leikkiä telmimme kuusen ympä- rillä ja minä tietysti ajelin sillä puuhevosella innoissani ympäri tupaa.

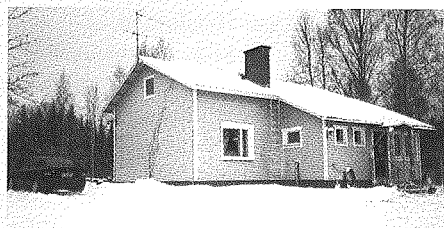
Pikkuhiljaa uni alkoi voittaa jouluaaton viettäjiä. Sisko- tyttöt; lahjaksi saamiensa räsynukkien kanssa vaipuivat un- ten maille ensin. Minunkin jouluiilon voitti uni, vein hevoseni sänkyyn viereen ja silmät painuivat kiinni unten maille. Isä ja äiti jäivät vielä valveille.

Miettiessäni tätä kyseistä joulua, en voi olla ihmettele- mättä sitä, miten vähäisetkin asiat, nykymittapuun mukaan, voidaan saada ihmisen onnelliseksi. Nykymaailman lahja- toiveet ovat määrältään ja laadultaan suuria ja vaikka kaikki toivomukset toteutuisivatkin, eivät ihmiset vaikuta aina on- nellisilta. Onnellisuus syntyykin mielestäni muusta kuin suurista lahjapaketeista.

Onnellisuus on yhdessäoloa.

Siksi haluankin erityisesti nyt toivottaa Teille kaikille onnellista ja rauhaisaa tätä joulua!

**Matti Poutiainen
Savonlinna**

Turulan talo Tuusniemen Kojanlah- dessa. Kuvattu 2001.

Viestipataljoona Tuusniemellä

Tämän muistion laati ja esitti majuri evp. Toivo Vuorenmaa Tuusniemen kunnan järjestämän yhteisen "Oikeenimmeisen" -juhlan ja samalla "50 vuotta Tuusniemen varuskunnasta" -juhlan yhteydessä.

Tuusniemellä 14.7.1996.

Arvoisat kutsuvieraat - ja te kaikki - läheltä ja kaukaa !

Heti aluksi totean, että näin noin 80 vuotiaana papparaisena oikeampi paikkani olisi istua jossain tuolla viimeisellä jäähyenkillä kuin juuri tässä nyt. Mutta - kun tuli järjestäjille luvatuksi niin tässä sitä nyt ollaan, etten sanoisi rakkaudesta - entistä joukko-osastoani ja omaa aselajiani kohtaan.

Niin; Viestipataljoona 4:n aikaisena tšekäläisenä vänrikkinä tervehdin teitä kaikkia! Erityisellä lämmöllä muistan tällä hetkellä silloisia pataljoonatovereitani ja heidän omaisiansaan.

Kauttani tervehtivät tätä tilaisuutta myös Kokkolan - Kälviän seudulta olevat Viestipataljoona 14:n elossa olevat viestiveteraanit. Juuri heidät lähetettiin sieltä Pohjanmaan lakeuksilta tänne Tuusniemelle välirauhan ajan loppuvaiheessa liitettäväksi VP4:ään. Yhdessä muodostimme jatkosodan aikaisen VP-14:n.

Pyydän kuulijoitani nyt ajatuksissaan siirtymään kansani (Tohmajärven kautta) tullut värikki. Tosin olin jo Talvisodan Summan tulimyrskyn läpikäynyt. Olin siellä puhelinryhmän ja puolijoukkueen johtaja.

Niin minkälaista oli silloin täällä Tuusniemellä? Miten elettiin? Ketkä johtivat?

Ensiksi siviilit: Kunnan johtajana oli paikallinen "keisari" **Ananias Happonen**. Hän oli todellakin keskeinen ihminen kunnan johdossa. Samasta suvusta nousi myöhemmin yksi ministeriksi saakka.

Oli muitakin mahtisukuja: mm **Zittingit, Smolanderit ja Rautaharju**. Eräässä talvisotaa koskevassa kirjassa oli mm maininta, että "kapteeni Matti Rautaharju taisteli siellä (Laatokan pohjoispuolella) savolaisineen kuin leijona."

Kirkkoherrana oli rovasti **Heiskanen** - kiitetty ja kait' kiisteltykin. Nimismies **Nikkilä**. Kunnanlääkäri: **Kalle Peteri Räisänen** (myöhemmin lääkintämajuri). Apteekkari: **Erik Nyman** (hyvin pidetty ja ilmeisesti myös tärkeä henkilö erityisesti juhlien järjestäjille). Sairaala: ylihoitaja, neiti **Hirvonen**.

Muistissani on myös Lottala, Laineen kahvila (perustukset ovat vieläkin nähtävissä) ja myös Osuusliike Uurta- ja ja keskeisimpänä rakennuksena silloinen kansakoulu. Juuri tähän sijoitettiin pataljoonamme esikunta. Siis keskelle kirkonkylää.

Viestipataljoona 4 perustettiin silloisen 4.D komentajan käskystä tänne Tuusniemelle 9.4. 1940. Pataljoonan oma päiväkäsky n:o 1/40 julkaistiin seuraavana päivänä. Pataljoonan komentajaksi on nimetty silloisen 4D:n viestikomentaja, kapteeni **Heikki Vaskio**.

Ilmeistä kuitenkin on, että ensimmäinen paikalla ollut komentaja oli silloinen majuri **Ville Elo**. Hän Kela-Villenä tunnetuksi tullut silloinen kapteeni - oli Talvisodan aikainen esimieheni, silloisen 3. (6) D:n viestikomentaja. Majuri Elon jälkeen tuli VP-14:n komentajaksi YE-majuri **Rainer Kirjokallio** eli "Ukko" kuten häntä yleisesti kutsuttiin. Adjutantit vaihtuivat, mutta esikuntaväpäleiksi jämytyi väpeli **Tauno Nousiainen** eli liika- ja lempinimeltään "Hirmu". Hän - myöhemmin luutnanttina toimi koko Jatkosodan ajan pataljoonan erinomaisena adjutanttina.

Nykyistä nimitystä käyttäen "pataljoonanupseerina" toimi kapteeni, myöhemmin eversti **Sulo Rikhard Hurme** ja erinomaisena huoltopäällikkönä kapteeni **Nurmi**.

Joukot

1. VP4 eli keskuskomppania, jossa

- keskusjoukkue
- radiojoukkue
- toimitusjoukkue
- Lautala, Pikku-Pappila

2. VP4 puhelinkomppania;

- Suojaharju

3. VP4 eli myös puhelinkomppania;

- Ritoniemi

V - Var.Os/VP4

- oli myöhemmin eli sodan aikaisen Viestintämakasiinin (VKM) ydin;
- Lautalan alue

Muita huolto-osia:

- mt-ajoneuvo-osasto
- sairaala: sama kuin kunnan- ja siirtoväen huollon sairaala
- puhelinkeskus; varuskunnan paikallis- ja kauko-puhelut.

Näissä puitteissa elettiin. Työpalvelusten - lähinnä parakkien ja varastotilojen rakentamisen ohessa annettiin koulutusta pakostakin vain säästöliekillä. Tätä tietysti linjoittain.

Miehistöparakkeja, joiden osat tuotin pataljoonalle kappaletavarana, teollisina tuotteina, koottiin/rakennettiin pääosin vasta talven 1940-41 aikana. Työn johto oli pääosin omasta takaa, varsinainen työvoima kokonaan. Parakit rakennettiin tavallisimmin noin 1/2-metrin korkuisten tolppien varaan. Vähäinen sisäkalusto eli 2-kerroksiset vuoteet, pöytä ja pari tuolia - tulivat myös valmiina pak-kauksina.

Täytyi ihmetellä työn sujuvuutta, kunhan alkuun päästiin. "Natsoilla" ei ollut mitään merkitystä: se käski joka osasi, toiset tottelivat. Erityisesti maalaispojat osoittivat kätevyytensä.

Viestipataljoonan muistoksi ristittiin Hojo Hojon takaa alakva tie Viestitieksi. Kuva otettu marraskuussa 2002.

Nämä (miehistö-) parakit (noin 10 kpl) ovat jo kaikki maatuneet, Sillä (Ritoniemen) alueella kohisee nyt melko vankka hongikko. Ukontien viittaakaan ei nyt enää ole.

Koska alunperin VP4 sijoitettiin Tuusniemelle sinne myös jäädäkseen, tehtiin perheitä ajatellen kantahenkilökunnan asunnot yksin tein paremmiksi. Ns. aliupseerikylään (Ritoniemen tyveen, Juojärven rannalle) rakennettiin noin 6-8 kaksoisasuntotaloa. Kussakin talossa oli 2 kappaleta 2 h+keittiön asuntoa, sisäänkäynnit eri päistä. Näitä taloja näyttää olevan pystyssä enää 2-3.

Ns. upseerikylässä itse Ritoniemessä oli 4 kpl 3 h+ palvelija huoneen ja keittiön sisältäneitä asuntoja. Yksi (etäisin, lähinnä niemen kärkeä) varattiin kerhotilaksi. Kaksi taloa on palanut, kaksi on jäljellä.

Virkistys- ja yhdistystoimintaa

Majoitustilanteen edes hieman parannuttua, heräsi myös virkistystoimintaa. Yksiköiden omakeskeisen toiminnan lisäksi järjesti myös pataljoonan esikunta mm urheilutilaisuuksia sekä jo kesällä (1940) että myös talvella (1940 - 1941). Muista mm rajun jalkapallo-ottelun välillä keskuskomppania - puhelinkomppania. Se pelattiin Suojaharjun kentällä ja päättyi 1-1. Olin itse puhelinkomppanian "molarina"

Talvella oli myös yksiköiden välinen partiohiihto ilman ammuntaa. Minulla oli kunnia vetää oman - 3/VP4:n - partiota. Voitimme tosin mestaruuden, mutta ei ilman dramatiikkaa. Partioaliupseeri katkesi kesken kisan kuin linkkuveitsi. Miehistööni kuuluneet korpraali **Aapro Kurikka** otti toisen kiväärin (m-91, venäläinen) leveille harjoilleen ja peli oli selvä.

Kurikka, joka nyt elelee Varpaisjärvellä talousneuvokseksi, kunnostautui sittemmin sodan aikana sekä partiohiihdossa että Syvärin kannaksen poikkihiihdossa pataljoonan edustajana.

Koulutukseen - ja muuhunkin tarpeeseen liittyvänä - oli huomion arvoista se, että alueestamme tehtiin - lähinnä

omaa tarvettamme varten - topografikartta. Sen teki silloinen luutnantti **Simo-Ville Pakarinen**, minä olin kenttätöissä apulaisena. Pakarinen oli vielä pari kuukautta aiemmin ollut Kankaanpäässä korkea esimieheni Viesti-RUK:n kouluttajana. Hän oli sittemmin sodan aikana - ainakin osan aikaa - armeijakuntamme yhden divisioonan viestipataljoonan komentajana. Sittemmin rauhan aikana - hänestäkin tuli talousneuvos.

Yhdistystoimintaakin aloitettiin. Perustettiin Aseveliyhdistys, Sen puheenjohtaja oli pataljoonan komentaja, nyt siis jo "Ukko" Kirjokallio, sihteerinä allekirjoittanut. Kerättiin rahaa ja lahjoituksia - näitä lähinnä tukkien muodossa - talvisodassa eniten menettäneille. Tämä työ jäi paljolti kesken uuden sodan alettua.

Kesästä 1940 alkaen pyörivät varusmiehillä jo lomat. Myös omaisia (tyttöystävien lisäksi) kävi heitä katsomassa. Kantahenkilökuntakin elpyi arjestaan. Kotikutsujen lisäksi pidettiin heillekin yhteisiä tilaisuuksia. Niiden ylivertainen pääjärjestäjä oli edellä mainittu kapteeni "Riku" Hurme, joka varsinaisessa työssäänkin oli komentajan "oikea käsi".

Näitä tilaisuuksia muistan ollen ainakin

- työväen talolla
- Suojaharjulla ja
- Ritoniemessä ison parakkitalon valmistuttua sinne v. 1941.

Näistä tilaisuuksista oli ensiksi mainittu hyvin tärkeä, siksi että se oli "avoin" kaikille. Välit siviiliväestön kanssa kiinteytyivät entisestäänkin. Myös komentajamme isällinen persoonallisuus vaikutti voimakkaasti tähän suuntaan hänen koko komentajakautensa ajan.

Päästiin sitten kevääseen v. 1941. Maailman politiikan tilanne kiristyi entisestäänkin. Enteitä sodan mahdollisuudesta oli jo meilläkin.

Hyppään puheessani jo juhannuksen 1941 alkuviikkoihin. Täällä Tuusniemelläkin suoritettiin hevosten ja ajoneuvojen lakimääräinen otto puolustusvoimille.

Juhannuksen alusviikolla tuli pataljoonalle lisää kantahenkilökuntaa. Heitä olivat mm majuri **U. Honkaniemi** (tuleva pataljoonan komentaja) ja kapteeni **P. Ilmola** (LKP-upseerimme, myöhemmin - sodan jälkeen - kenraaliluutnantti). Ja tuli myös - sotavahvuutta ajatellen - Kälviältä 21.6. noin 200 - 250- henkinen täydennysosa reserviläisiä, kaikki jo talvisodan käyneitä jv-miehiä. Näitä johti silloinen reservin luutnantti **Ossi Blomqvist**, entinen mestariluistelijamme jo nuorella iälläään.

Suoritettiin koko maassa liikekannallepano, LKP.

VP4:ään liitettiin nyt Kälviältä tullut lisäosa. Pataljoonan nimi muuttui VP14:si. Jatkosotaan lähdimme 27.6.1941. Sotaan lähdön muistopatsas on kirkolla Suojaharjun alueella.

Suolusmäkeen, Äänislinnan edustalle, sen pohjoispuolelle, saavuimme näännyttävien vaiheiden uuvuttamina 1.10.1941 noin puolen päivän tienoilla. Katselimme itse

Viimeisin parakki Tuusniemen päässä on ollut sotien jälkeen monien paikkakunnan kuuluisempien miesten asuntona. Kuva on otettu marraskuussa 2002.

kaupunkia ja **Äänistä** sen takana samalta mäeltä ja lähes samoilta jalansijoilta kuin Linnan ”Tuntemattoman sotilaan” pojat samana aamuna. Nähdä Ääninen - siinä oli hohtoa !

Ajoimme Äänislinnaan illan suussa. Kaupunki paloi osillaan.

Esikunta/VP14 ja Viestikenttämakasiini (VKM) sijoituivat itse kaupunkiin Lososiina-joen varteen. Muut pataljoonan osat sijoitettiin tehtäviemme ja aselajimme puitteissa ympäri Aunuksen, paikkoja vaihdellen.

Puhelinkomppaniamme, ainakin sen pääosat, suunnattiin Äänislinnasta pohjoiseen kohti Suojua, Kontupohjaa, Suunua ja Käppäselkää. Oma, komppanian suuruinen osastoni, "Osasto Vuorenmaa" alistettiin Karhumäen valtauksen yhteydessä hetkeksi kenraalimajuri **Oinosen** ratsuväkiprikaatille toimien sittemmin lähes koko Aunuksen alueella Karhumäen - Poventsan tasalta alas Syvärinne saakka. Tutuiksi tulivat tällöin lisäksi mm. Kizin kirkkosaari, Käppäselkä, Vosnaselkä (Vepsän alueella Äänisen rannalla), edelleen Gärگا, Ilomanselkä ja Vegarus, jonka rannan edustalla putosin Ääniseen heikon jään läpi kalustautollani.

Jos joku sen avulla haluaa tutustua isänsä, ukkinsa tai kenties muun omaisensa Jatkosodan vaiheisiin aina Lapin sotaa myöten, niin monisteeni saa kunnan nuorisosihteeriltä Seppo Hallmanilta.

Ns. Lapin sodan ajan nimemme oli Viestipataljoona/ 1. D(VP/1.D) Tällöin siihen oli jo liitetty osia muista Viestipataljoonista. Olimme edelleen "suurin ja kaunein" näistä kaikista.

Siirryttäessä Riihimäelle 22.3.1945 muuttui pataljoonamme nimi II/ViestiR:ksi. Täten se oli pesämunia ja siemen, josta muodostui jälleen viestikoulutuksemme keskeisin ja tärkein joukko-osasto, nykvinen **Viestirykmentti**.

Hyvät läsnäolijat! Meillä on tänään täällä läsnä Viestirykmentin komentaja tuoden tervehdyksen juhlaamme Riihimäeltä saakka.

Herra eversti: Arvostamme suuresti käyntiänne täällä puolisonne ja näiden sotapoikienne kera!

Menestyksen toivotukseni Teille ja Viestirykmentille, jota minulla oli sotien jälkeenkin kunnia palvella yhtäjaksoisesti 14 vuotta vuosina 1944 - 1958.

Toivo Vuorenmaa

Anna Jyljö

Siellä lapsuuteni kotikylässä Pajumäessä oli eräs nainen. En tiedä mikä sen nimi oli papinkirjan mukaan, mutta se oli kuitenkin siellä kylällä Anna Jyljö. Oli kai oikea nimi ollut Anna Julia. Ei sillä miestä ollut, mutta oli kuitenkin poika Kusti. olivat siellä jossakin mökissä loisina. Anna Jyljö kehräsi talojen emännille villoja ja pellavia. Teki kaikenmoisia satunnaisia töitä, mitä sattui saamaan. Kusti taas oli vähän humupojan maineessa. Anna Jyljö muuten oli erikoisen taitava näpeistään. Sanoi osaavansa tehdä olkihatuja. Olisin niin toivonut, että olisi tehnyt minulle olkihatun, mutta ei sitä vaan tullut.

Yksi asia minkä Anna Jyljö osasi, oli povata kämmenestä. Niissä kämmenviiivoissa oli paljon asiaa. En muista mitä muuta se minulle ennusti kuin sen, että ” pääset suureen taloon emännäksi”, on niin paljon lehmä. Pellon ojatkin on täynnä maitoa” Oli tosiaankin tyton suuri haave päästä suureen taloon emännäksi. Täytyy myöntää, että

jossain mielessä on Anna Jyljön ennustus toteutunut minun kohdallani. On ollut pellon ojat täynnä maitoo.

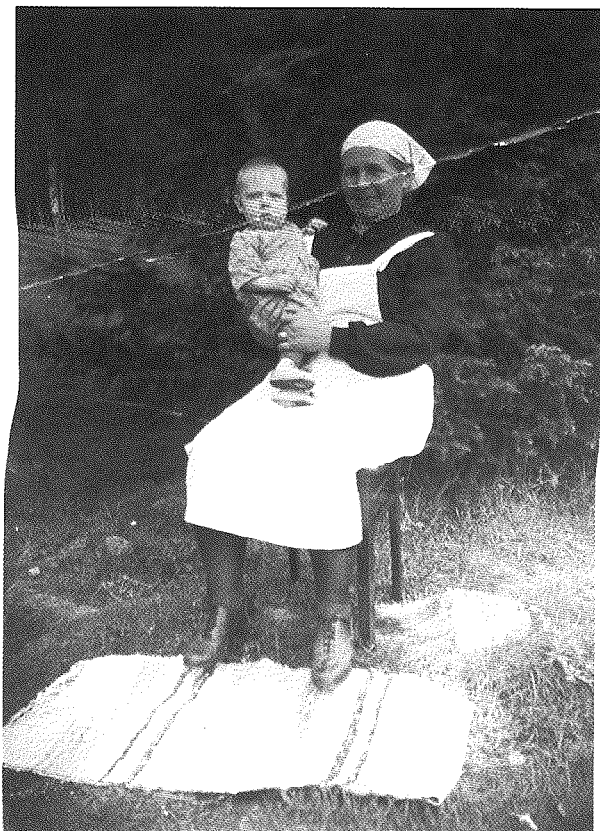
Kyllä se oli siihen aikaan leipä tiukassa semmoisilla anna jyljöillä. Asuivat jossain loisina. Vuokra oli maksettava kesällä työssä, heinänteossa ja viljanleikkuussa. Eikä saanut minkäänlaista eläkettä niistä isättömistä lapsista. Saivat vain naiset häpeän kantaa. Voi olla niin että talon isäntä raiskasi piikatyttö. Kun sitten kävi niin, että lapsi rupesi tulemaan, sai tyttö lähteä lätkimään. Tyttö sai sitten pärjätä omin avuin eikä se ollut helppoa. Se lapsikin sitten leimautui ettei se ollut tasaveroinen ainakaan talollisten lasten kanssa, kun ei ollut isää.

Ei tämä Anna Jyljökään katkera ollut. Mieleen on jäänyt sellainen, hiljainen, hyväntuulinen hissukka.

Kuopiossa 13.4.1988. Liisa Lyytikäinen

Iita Juutilainen -

Konttimäen kyläläisten ilo ja avittaja

Kerron eräästä Konttimäen kylän punaisen mökin Nurkalan emännästä Iita Juutilaisesta, joka auttoi ihmisiä ja eläimiä.

Ida syntyi vuonna 1893 Konttimäen Majakalliolla. Kävi karjakkokoulun ja oli karjakkona Etelä-Suomessa. Sitten Eemeli Juutilainen tuli savottatöihin Konttimäkeen. Niinpä he tapasivat ja menivät naimisiin.

Eemeli ja Iita ostivat maata Olli Heikkiseltä. He rakensivat mökin ja raivasivat peltoakin.

Heille syntyi kolme lasta, kaksi tyttöä ja yksi poika. Eemeli hoisi lapsia ja lehmää, kun Iita oli auttamassa kylällä.

Iita kävi Kaavin puolellakin usein. Eerikkalassa, joka oli syntymäkotini oli pienviljelysyhdistyksen lääkekaappi, josta Iita haki lääkkeitä yölläkin, koputti vain ikkunaan ja isä antoi lääkkeitä ja meni usein kaveriksikin sairasta eläintä hoitamaan. Iita läksi oli päivä tahi yö nurisematta auttamaan ihmisiä äkillisesti sairastuneen kotieläimen hoitajaksi.

Siihen aikaan ei ollut kylällä juuri teitä, oli vain kivikoiset polut talojen välillä. Usein kylläkin naapurit hädän tullen hakivat litan hevosellakin, jolloin oli jo helpompi ja nopeampi taittaa taivalta synkillä metsätaipaleilla. Talvela saattoi myös taivaltaa suksellakin, mutta sulan maan

aikaan jalkapatikka oli ainoa kulkuneuvo. Silloinkin kun uusi asukas syntyi perheisiin oli Iita aina auttamassa kätilönä. Oli hautajaiset, häät, syntymäpäivät tahi muutkin juhlat Iita oli jo sielläkin pitoemäntänä.

Olin hänellä monta kertaa kaverina. Sota-aikana, kun ruokaa oli vähän Iitakin laihtui, kuitenkin jotain suuhun pantavaa aina löytyi. Myös koulun keittäjänä Iita oli vähän aikaa.

Kaikesta tästä voimme päätellä että Iita oli oikea monitoiminen. Viitakkeella niittokaan ei suju kaikilta, mutta Iitapa niitti kuin miehet ja jälki oli puhdas.

Loukeisen Uurtajan kaupalla oli naiset mukaan toimikunta, johon kuului monia naisia. Naiset järjestivät ohjelmallisia iltamia, joilla hankkivat rahaa tarpeisiinsa. Rahoilla he ostivat mm kangasta ja sukkia ja antoivat niitä tarvitseville lahjaksi.

Iita oli vetäjänä äitienpäiväjuhlissakin, joita järjestettiin Konttimäen koululla. Luonteeltaan Iita oli aina iloinen ja hyvin auttavainen. Vanhemmalla iällä lonkkaa ja selkää rupesi kuitenkin särkemään, mutta Iitapa vain koetti auttaa toisia niin kauan kuin vain suinkin jaksoi. Hyvät muistot jäivät Iitasta kaikille.

*Sylvi Koistinen
Loukeinen*

K o t i k i r

Tuossa se seisoo uljaana kauniilla kumpareella, keskellä kylää. Seisonut siinä jo 133 vuotta, vierellään 184-vuotias kellotapuli. Nähteen ovat tuulet ja tuiskut, sodat ja melskeet. Katovuodet ja ohi kulkevat nälkään nääntyvät ihmislaumat. Vuosien kuluessa kirkko on saanut tien vastakkaiselle alueelle pankin, postin ja tarjoudsista pullistelevan ruokakaupan ajan hengen mukaisesti.

Seurakunta on hoitanut kirkkoa huolella. Sen seinä on raaputettu ja maalattu värisuuntausten mukaan, välillä alakuloisen harmaaksi. Taas jälleen raaputeltu ja vihdoinkin maalattu alkuperäisen keltamultaväriseksi.

Heleänä heinäkuuisena aamupäivänä saapui suuri nosturiauto kirkon vierelle. Kaikella hartaudella kaksi nuorta miestä laittoivat maaliastiat ja työvälineet kelkkaan. Eipä ollut poikien päät paperia astuessaan siihen kyytiin, joka vei kohti korkeuksia. Poikien tarkan työn

tuloksena risti on saanut uuden kauniin kultauksen ja päälle säänkestävän lakan.

Tornin lahot puuosat ja ikkunat uusittu ja katto saatettu alkuperäiseen väriin, samoin kellotapuli. Kirkko on arvokas pystyhirsistä rakennettu Museoviraston suojeluksessa oleva ainutlaatuinen arkkitehtuurinen rakennus. Sisältä kirkko on hyvin kaunis ja kodikas. Monet siellä olevat lahjoituksina saadut esineet puhuvat omaa kieltään.

Kirkkoon kun kellot kutsuvat,
suo sinne tiemme johtaa,
niin, että kasvot armahat
kansasi siellä kohtaa.
Sinua, Herra, kiitämme!
Ristisi voitto kaikille
tuonut on autuudentoivon.

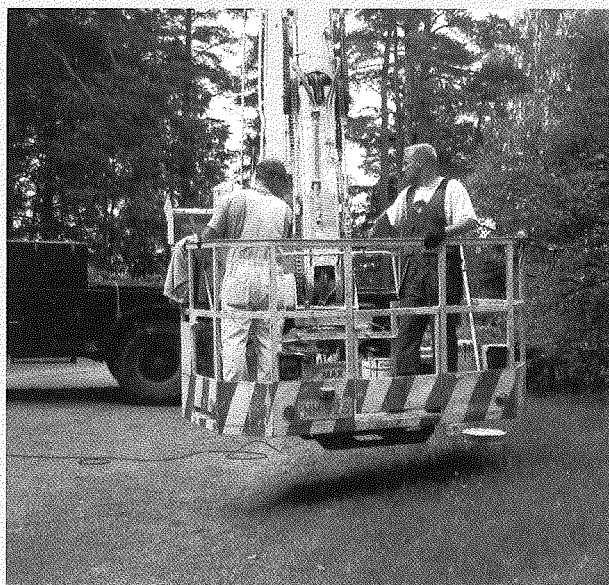
Kaste ja usko yhteen näin
Kirkoksi meidät liittää.
Kristusta täällä vierekkäin
elävät kivet kiittää.
Joskus vain kaksi yhdessä
on koolla Herran nimessä,
silloinkin Kristus on läsnä.

Tänne kuin äidin armaan luo
johdata, Herra, meitä.
Henkesi lahja meille suo,
suojaasi meidät peitä.
Lähetä kirkko maailmaan
kutsua suurta kantamaan
keskellä aikojen pauhun.

k k o m m e

Taivasten yltää taivasiin
kunnia kuninkaamme
kuitenkin halpaan temppeliin
luoksemme Herran saamme.
Siunaten armolahjoillaan,
Herra on seurakunnassaan
kansansa keskellä täällä.

Ajasta aikaan varjellut
Herra on kirkkoamme,
sanallaan meitä ohjannut
kaikissa vaiheissamme,
vieläkin tahtoo siunata
kansaansa köyhää armolla,
tarjota taivahan rauhaa.

Kirkon, kellotapulin ja huoltorakennuksen kattojen maalaustyön on urakoinut Itä-Suomen Jokiväri Oy, Joensuusta. Työn valvojan Martti Keinänen ja tekijänä maalarit Toni Myyry ja Veli-Matti Elo Joensuusta. Työt aloitettu 3.6.-02 ja valmis 31.7. 2002. Mittava työmäärä on ollut torniosan ikkunoiden puuosien uusiminen jo lukumääräisestikin. Kattojen hiekkapesu ennen maalausta on myös kuulunut urakkaan. Teksti ja kuvat Liisa Rissanen, Vk, 197 säkeet 1-5.

Hirvipeijaiset

Hirvipeijaiset ovat joka syksyisiä tapahtumia. Niissä kyläen vakituiset asukkaat ja muualla asuvat maaomistajat ja mökkiläiset tapaavat toisiaan. Hirvisoppa on maukasta ja sitä syödään paljon.

Ohjelmaakin on. Susimäen Eränkävijöiden peijaisissa kuullaan jokasyksyinen kronikka, jonka kirjoittaa ja esittää perinteellisesti Reino Tossavainen Tuusniemen Paakkilasta.

Laitetaan tähän kronikka vuodelta 1985.

On metsästetty porukassa tasan kuusi vuotta,
eikä mukaan lähdettykään aivan suotta.
On saatu hirvipaistia, nahkaa sekä verta,
ja ilma tosi raitista aivan joka kerta.

Nyt eessä oli taas jahti uusi,
lupia saatiin peräti kuusi.
Heti alussa tehtiin metsästystyötä
ja onni olikin kovasti myötä.
Kun ajomiehet ketjun metsään veti,
niin hirviä löytyi aivan heti.

Johtaja Veikko meille esimerkin näytti,
hän taidolla hirviasetta käytti.
Mikan ekahirvi oli suuri uros,
Reinolla taas naaras oli tulos.
Vasat ampui Yrjö sekä Veikko,
näin saalis ei ollut heikko.
Viimeinen oli uros kruunupää,
jonka Veikko ehti täryttää.

Nyt koiratkin mukana oli elävästi
ja haukku kuultiin ihan selvästi

Näin loppui taas hirvi jahti,
vuoden päästä sama lieenee tahti.
Hyvänä pidämme myös tulosta,
olihan se prosenteissa täysi sata.
Johtajan tehtävät Eino taeijolla hoiti,
eikä varmaan kukaan häntä moiti.
Melekonen urakka siinä on varmaan
ja kiitoksen siitä lausunnii Einolle parraan.

Myös naiset mukaan uskaltaa,
jos vain mieheltä luvan saa,
Joku ei vaimoan metsälle tuo
kun sakissa on kaksi nuo....
Piip ja Piip, mitäs tästä vaimot meinoo....
Lie vitsi vain Eskon kai,
mutta nauramaan se sakin sai.

Joukkomme pieneni kahdella,
Eeliksellä ja Jaakolla,
on heillä uudet metsästysmaat,
ne meille aivan tuntemattomat.
Me kaipaamme heitä tietenkin.

Eino Tossavainen

Talvisodan muistoja

Siitä on kauan - siirretty historian lehtiin -
lapsemme eivät tunne mitä ja miksin niin silloin tehtiin.
Nuorukaisemme eivät sodan kauhuista tiedä,
emmekä heitä tahdo kokemaan sitä viedä.

Muistot vuosikymmenten takaa nousee mieleen,
kun jäi äiti tai nuorikko itkien ikkunan pieleen.
Ei ehkä paluuta ole minne mentiin,
tätä ei ääneen sanottu rakkaita kun hyvästeltiin.

Vaikka vaikeaa, mutta taisteluhenki eli,
jokainen Suomen mies oli silloin kuin toisensa veli.
Lähdettiin, koska Isänmaa tarvitsi miestä,
kukaan ei tahtonut kantaa vierasta iestä.

Pakkaset koettiin kovat, oli vähäinen vaate,
vaan sydämissä sykki Isänmaan vapauden aate,
Pastori saatteli sanoja, suruviestejä vieden.
Hiljaa nöyryten surtiin luona kotoisen lieden.

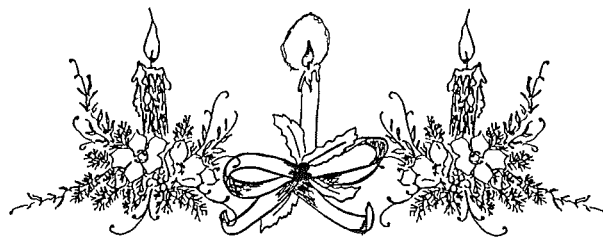
Vaan tuota liettä kaikilla ollut ei,
Karjalan kansan kotoiset kunnaat sota allensa vei.
Nurkkaan tuntemattomaan tuvan saapui surunkin sana,
kaipuu synnyinseudun ja puute pysyi vierahana.

Kun maan, kansankin tuskaa kirkkojen kellot soivat,
maaliskuussa pihapuut itkien huminoivat.
Rauha saatiin, vaan kestääkö kauan sitä,
uhkana ukkosen lailla pilveili vielä itä.

Muistele emme siksi että lapsemme kokea saavat,
vaan arpeutumatta vielä monella on sydämen haavat.
Te jotka siellä saitte sielun ja ruumiin vammat,
levätköön päällänne kädet armahtavammat.

Ei ole ihmisen kädessä voima, vapaus ei valta,
ei ihmisen käskystä nouse nurmi hangen ja roudan alta.
Tuolla ylhäällä päämme päällä ohjat on synnyinmaamme.
Hänelle kiitos soikoon, että vapaina olla saamme.

*Kirjoittaja haluaa pysyä tuntemattomanana, mutta
nimi on toimituksen tiedossa*

Nuoren miehen joulukuu

Kunnan pienellä terveystalolla asui seuraavanlaista väkeä: yksi iäkkäämpi terveydenhoitaja yksinään, yksi nuorempi kodinhoitaja yksinään, toinen kodinhoitaja avoliitossa ja kertomuksemme henkilö eli Harri. Kesän aikana nuoremmalla vällä oli mukavia juhlia uimarantaretkineen.

Kerran yläkerran terveydenhoitaja oli kyllästynyt Harrin, Kaukon ja kodinhoitajien juhlintaan puolilta öin että keräsi vuoteensa ja meni mielenosoituksellisesti alakerran neuvolaan nukkumaan. Kaiken kaikkiaan juhlat olivat johtaneet siihen, että ennen Harrin kanssa alakerran pienessä kaksiossa asunut Kauko liukeni yläkertaan toisen kodinhoitajan kanssa ja Harri jäi yksin. Onnekseen.

Jouluksi talo hiljeni kokonaan tai terveydenhoitaja kai jäi, mutta Harri koki hänet niin arvokkaana ettei juttuhyteyttä ollut.

Aatonaattona Harri huomasi ovellaan pienen joululahjan, paketissa oli pyyhe ja hyvän joulun kortti naapureilta.

Tavallisesti talossa oli pientä ropinaa kun kukin meni ja tuli. Nyt Harri oli yksin.

Jouluaatto oli torstaipäivä. Talossa oli sauna, mikä lämmitettiin lauantaan, se oli puusauna, jota sopimuksen mukaan joku aina vuorollaan lämmitti. Harri pyhitti joulua niin että ei ajatellutkaan lämmittää saunaa, kun se yksin itselle tuntui jotenkin luvattomalta.

Edellisenä jouluna Harri oli ollut yhden muurin alivuokralaisena, hankala muori, joka moitti ja haukkui Harria joka asiasta. Muuta asuntoa ei silloin ollut. Harri oli kumminkin ennen joulua käynyt kotonaan maalla pari viikkoa ennen joulua, ja kun sielläkään ei tunnelma ollut mitä parhaita, hän oli päätnyt olemaan muurin luona. Joulunpyhinä oli ajeltu tyttöystävän pikku Fiatilla tyttöystävän ystävien ja sukulaisten luona Kuopiossa ja yksi yökin oli nukkuttu sairaalan asunnossa. Kevättalvella tyttöystävä ei enää vastaillut kirjeisiin ja siitä Harri päätteli kiinnostuksen päättyneen. Nyt Harri oli yksin. Pienestä palkasta säästetty televisio oli seurana.

Toki Harri toivoi seuraa, hän piti monestakin työstä, mutta ihaili heitä vain kaukaa, rohkein yritys oli ollut kun hän lähetti yhdelle tytölle kirjeen. Siitä ei tullut mitään ja entistä nolompaa oli katsella tyttöä sen jälkeen, vaikka tyttö olikin niin syntisen kaunis ja työllä oli kauniit rinnat.

Harri nautti talon hiljaisuudesta, katsoi joitain jouluohjelmia televisiostaan jossa tosin kuva ei ollut paras mahdollinen pienellä antennilla. Mitään jouluista asunnossa ei ollut, ei ollut kuusta, ei koriste, ei kynttilöitä, paras oli se oma sisäinen tunnelma. Tieto että on juhla ja että on vapaa työstä.

Tuusniemen Terveystalo marraskuussa 2002.

Oli reilusti lunta, oli ko-meat aurasvallit ja kohtalainen pakkas. Päivien ohjelmaan kuului kunnolliset pitkät kävelyt ja sitten unta.

Harri ei ollut mikään erityinen ruoanlaittaja. Jouluksi oli pitänyt varata kumminkin kaikenlaista ruokaa tarpeeksi. Välttämättömän makkaran ja muun lisäksi oli muutama porkkana- ja maksalaatikko.

Ainakaan nuoremmalla porukalla ei ollut jääkaappia, joten ruokaa kukin säilytti asunnossaan ja maidot ja muut semmoiset pidettiin alaker-

taan menevien kivrappujen reunuksella.

Ruoka kävi yksitoikkoiseksi. Harri sotki paistinpannuun maksa- ja porkkanalaatikkoa, ei se oikein maistunut miltään. Baari, jossa hän oli tottunut syömään, oli kiinni ja olisi auki vasta tapaninpäivänä.

Harri ei viitsinyt mennä tervehtimään edes niitä muutamia tuttavita joita kirkolla oli, ettei häiritseisi.

Lopulta aika tuntui pitkältä. Hän alkoi toivoa, että jotain tapahtuisi. Enemmän vaan kävelyä ja kävelyä, jouluiset ohjelmajollotukset lopulta eivät häntä olleet koskaan kovin kiinnostaneet ja television kuva oli aika huono. Pitäisi hankkia kiinteä iso antenni, mutta sekin oli kustannuskysymys.

Toisena joulupäivänä hän kulki keskustasta parin kilometrin päähän tien risteykseen missä pienempi sivutie yhtyi isompaan. Tiellä oli verta. Ihmetellen Harri kulki kotiin.

Tapaninpäivänä baari avattiin. Harri haki vaihtelua ruokavalioon. Hän oli ainoa ruoka-asiakas ja haukotteleva baarinpitäjä toimitti hänelle lihapullia, aivan hyviä. Ruokaosto kirjattiin vihkoon ja maksettiin kerran kuussa.

Illalla Harri kuuli että naapureiden nuorisoi alkoi kotiutua, käytävällä kuului kulkemista. Aamulla alkaisi työ. Hän ajatteli: Tämmöinen tämä jouluku, miten lie seuraava?

Joulun jälkeen arkena Harri kuuli että risteyskolarissa oli kuollut neljä ihmistä. Kun potilaat oli tuotu kunnanlääkärin päivystykseen, lääkäri oli joutunut shokkiin eikä ollut tiennyt mitä tehdä. Harri oli kuullut että terveydenhoitaja, joka oli ollut sotasairaaloissa töissä, oli ollut paikalla ja neuvonut mitä tehdä. Tai mitäänhän ei ollut ollut tehtävissä.

Perästäpäin Harri ajatteli: Ei hullumpi jouluku.

Harri ja Kauko ovat tekonimiä, mutta tarina on tosi. Aika oli joulukuu 1970 ja paikka Tuusniemen terveystalo.

Seuraava jouluku heitti opiskelija "Harrin" Tampereen lähelle Orivedelle sisarensa perheeseen, missä hän koki oikein kodikkaan perhejoulu sisaren pienten lasten kanssa.

Tapio Räsänen

Kotajärven Martti, sotaveteraani ja invalidi

Martti Heiskanen syntyi 7.4.1920 Tuusniemen Kosulassa, Kotajärvellä. Vanhemmat, äiti Anna Elina os. Koponen s. 1896 ja isä Antti s. 1889, olivat maanviljelijöitä. Martti oli vanhin kahdeksanlapsisesta perheestä. Hän jäi jatkamaan vanhempiansa ammattia kotitilalle.

Ensimmäinen Heiskanen on tullut kotivävyksi. Tila on ollut Heiskasten suvulla 200 v.

Sodan alettua 1939, siirtolaisia muutti Karjalasta Tuusniemellekin. Valeria Toivola tuli vaimonsa kanssa myymälänhoitajaksi Kosulaan Minna Ganthin kauppaan.

Jatkosodan alettua v. 1941 joutui Valerian lähtemään sotaan. Siinä vaiheessa tuli Kivijärven Elisabet ja Ester siskoansa auttamaan.

Martti tuli kuntoisuuslomalle kesällä -41 ja tällä lomalla tapasi nuoren kauniin Elisabetin. Seurustelu alkoi ja heidät vihittiin avioliittoon Joensuussa tammikuun 22. päivänä 1943. Pakkasta oli 32 astetta ja varpaita palelti.

Tästä avioliitosta syntyi 10 lasta. Lastenlapsia on 24 ja neljättä polvea 8 ja lisää on tulossa. Elisabet oli syntynyt 8.4.1919 Suojärvellä ja hän kuoli 5.2.1994.

Kotajärven tila antoi leivän Martille ja hänen perheelleen. Työtä ja jälleen työtä oli jokaisen tehtävä.

Martti muistelee niitä 82 vuotta, jotka hän on elänyt Kotajärvellä - lukuun ottamatta sota-aikaa. Siinä savotassa meni 4 v. 10 kk. 28 pv.

Martin elämään mahtuu työn lisäksi luottamustoimia, kunnanvaltuustoa ym. sekä harrastuksia - etenkin laulu. Heiskasten suvulla on hyvät lauluäännet.

Haikeitakin muistoja on. Neljät hautajaiset peräkkäin. Äiti kuoli toukokuussa 1939, Elsa -sisko 1940 kesäkuussa ja Sohvi-sisko 1941 helmikuussa sekä lisäksi Liisa-sisko joulukuussa samana vuonna.

Komppanian päällikkö oli ihmetellyt "Mitenkäs se Heiskanen niin usein hautajaislomalla?" johon Martti - "Ei ne ole ollenkaan sellaisia lomia, joille haluaisi lähteä." Esiemies luuli, että ne oli vaan kuviteltuja. Anteeksi pyyntöhän siitä seurasi.

Martti lähti talvisotaan 19 -vuotiaana vapaaehtoisena 21.1.1940. Ensin lyhyeen koulutukseen Kuopioon ja jo helmikuussa rintamalle pataljoona 5:een Itä-Karjalaan Leppäsyrrään. Talvisodan päätyttyä 1919 ja 1920 syntyneet eivät päässeet siviiliin. He jäivät normaaliin asepalvelukseen. Muita Tuusniemen poikia oli Viljo Antikainen Lapinjärveltä, Kusti Poutiainen Kojanlahdesta, Lauri Heiskanen ja Lauri Voutilainen Kosulasta.

Jatkosodan alettua nämä nuoret asevelvollisuuttaan suorittavat ikäluokat joutuivat ensimmäisenä rintamalinjalle jatkosodan alettua 10.7.1941.

Martti palveli jatkosodan JR Rykmentissä. Värtsilän yläpuolelta Saarivaarasta lähdettiin liikkeelle. Ensimmäisenä vallattiin Havuvaara, Impilahti, Lunkulansaari ja Mantsinsaari. Mantsinsaaren valtauksessa tappiot olivat suuret.

Kalattoman suolla hevosmiehenä Eino Hiltunen, Hanna Heiskanen ja pikku poika Martti Heiskanen Kotajärvellä. Kuvassa Hörrilän ensimmäinen niittokone vuonna 1926.

Martin tie kulki Äänislinnan valtaukseseen ja Syvärin taakse Juksovaan. Äänislinnasta hän sai 16 vrk:n kuntoisuusloman.

Taisteluita käytiin. Karjala oli kuitenkin suomalaisten hallussa aina kesäkuun 10. päivään 1944. Nämä vuodet ovat unohuttomattomia.

Martti haavoittui ensimmäisen kerran Syvärillä 1942 ja toisen kerran 3. pñä elokuuta 1944, johon hänen rintama-aikansa päättyi. Hänet vietiin ensin Turkuun sotasairaalaan ja viimein hänet kotiutettiin Kuopiosta 28.11.1944.

Martti kertoi:

"Kun menimme 1940 talvisotaan, oli hirmupakkaset. Teltassa majailtiin. Kun teltan pohjalla havut kerkesivät sulaa, tuli komennus jo toiseen paikkaan." "Meitä uusia alokkaita siirrettiin aina sinne missä vihollisen liikkui." Martti oli silloin 19-vuotias.

Jatkosodasta Martti kertoi:

"Vuonna 1942 oli ruoka vähissä. Saimme vain puoli vanikkaa vuorokaudessa. Saksalaiset tulivat ja toivat ruokaa mukanaan. Vuonna 1944 saatiin ruoka-apua ruotsalaisilta".

Erityisesti oli jäänyt mieleen kesällä 1941 Mantsinsaaren valtauksessa pitkät rivit kaatuneita. Heidät peiteltiin havuilla, jotka suojasivat lämpimältä ja auringonvalolta. Joku vainaja piti haudata sotatantterille ja heidät tuotiin talvella 1942 sieltä pois siunattavaksi kotiseurakuntiinsa.

Palalahdessa kaatui joukkueenjohtaja perääntymisvaiheen aikana ja sen jälkeen Martti vanhimpana johti joukkuetta. Martin johdettavana oli 38 miestä, joista vain 17 oli jäljellä sodan päättyessä. Osa kaatui ja osa haavoittui.

Martti kertoi olleensa Loimolassa partiossa heinäkuun lopulla. Heidä jäi 7 miestä 15 km linjojen taakse. Mukana oli viestimies, mutta radioyhteydet oli aina heikot. Ruokana oli kuivamuonaa, joimme vettä mistä saimme, jopa kranaattikuopista. Joskus etsittiin suojainen paikka missä keitettiin pakilla vettä. Nukuttiin puiden juurella vuoropäähän. Uni jäi vähiin.

Meidän piti tiedustella vihollisen liikkeitä. Tämä reissu kesti viisi päivää. Yritimme omalle puolelle, mutta vihollinen oli järjestäytynyt rintamalinjalle. Viimein pääsimme yöllä Muonaankorven kautta omalle puolelle linjojen läpi. Olimme hyvin väsyneitä; nukuimme riihessä kaksi vuorokautta. Sitten taas vartiopaikalle.

Oli elokuun 3. päivä 1944 klo 2.15 kun vihollinen heitti kranaatin, joka osui läheiseen petäjään. Siitä lensi sirpaleita Martin käteen ja jalkaan. Tämä toinen haavoittuminen päätti näin rintama-ajan. Linjat pysähtyivät Loimolaan.

Rauhan tultua kuuntelimme radiosta raskain mielin Karjalan menetyksestä. Sodan jäljet muistuttavat olemassaolostaan. Sirpaleita on vieläkin jalassa - polvi on pitänyt leikata.

Sota on kansakunnan suurin suru. Sodassa ei voiteta, vaan kaikki ovat häviäjiä ja se tuo tullessaan inhimillistä hätää. Martti kertoi, että sodan laki on ankara - jos et tapa niin tulet tapetuksi. Unissa nämä hetket nousevat esiin.

Voi jospa sotaa ei enää koskaan tulisi. Se olisi kansakunnan onni. Nuoret polvet eivät ymmärrä kuinka kalliisti tämä maa on vuosisatojen aikana lunastettu.

Martti Heiskasen haastattelu 17.11.2002

Anna-Liisa Happonen

Martti ja Elsa Heiskanen istumassa. lapset vas. Erkki, Reetta, Raili, Reino, Inkeri, Pertti, Merja, Tarja, Risto ja Erja.

Pönkämäki - paikka Tuusniemen Kosulassa

Hallan ja vaarojen varalta sinne mies kerran "pönkensä" laatinut. Siitäpä nimeksi sulle on tuommoinen nimi löytynyt.

Ennen siellä on kaskan savut noussut. Viljaa siellä mäen laella on kasvanut.

Nyt on puusto kaikessa päällä. Aina pönkäsi paikallakin. Ei nimestäsi täällä tiedä kukaan, millä nimellä sinua kutsuttu on. Näin jää vanhat raatajat unhoon, muistot painuu vaan maan rakohon.

Eipä tiedä nykypolvet, kuinka raskaasti raataa sait. Leipä pieni ja ohrarieska oli palkanasi vain. Ehkäpä petäjältäkin olet leipää lainannut. Jauhinkivetkin varmaan siellä "pönkäsi" nurkassa ollut lie. Eipä ollut teitä lainkaan ja myllytkin kuka ties missä ollut lie.

Kalarikkaita paikkoja sulla oli lampi ja lahtikin. Kalaa kyllä varmaan olet saanut syödä ja varastoitakin, mutta mistäpä suolan sinne salon sydämeihen toiti.

Varmaan ahoilta sieltä suolaheinää käyttöäsi varten varastoit.

Metsänriistaa runsaasti siellä oli tarjolla sinulle ain. Eikä ollut turvalakia silloin metsän riistalla lain. Sitä sai pyydystää millä tavalla vain. Satimet, loukut ja ansat metsän polulle virittää sai. Sieltä runsaita saaliita kotia kannoit ain.

Nyt kun katselen ikkunastain mäkitörmääsi nousevaa silloin ymmärrän kaiken, mistä olet saanut voimaa ja lohtua elämään.

Illalla väsyneenä maata menen olet mäeltäsi luonut katseesi ylhäälle päin: "Oi kiitos Isä kaikesta suuresta armostas sun, kun olet mulle palkaksi suonut edes pienen leivän murun."

Mäkipaikka on ikuistettu taiteilija toimesta. Kankaalle on Pönkämäki ikuistettu, ain öljymaalauksin. Siinä kauliisti kaikki värit sointuu maastoon värien yhteyteen. Näin on taitava käsi luonut Pönkämäen muistot, sanoisinko yhteen lyhteeseen. Kuka ties kuinka loistopalatsin seinällä, arvokkaassa seurassa loistoas jakanetkin. Taiteilija tässä vielä mainitsen rakennusmestari Sulo Väänänen, Kuopiosta.

Muisteloni Pönkämäestä on kirjoittanut Kojanlahdessa asunut Lauri Heiskanen (s. 1909 - k. 1991) Hän kirjoitti runsaasti muistiin kansanperinnettä. Sitä on mm Tuusniemellä julkaistussa "Oikeen immeisen sanakirjassa" Pönkämäki sijaitsee Kojanlahden ja Ranta Kosulan välillä.

Pönkämäki on nyt autio, siellä ei savut nouse ei myöskään tie ole paras kulkuinen. Marjastajat sinne kyllä tiensä löytävät. Hirvet on myös sen mäen asukkeja. Luonto siellä suojaa omia kuninkaitaan, kunnes metsästäjä sinne Pönkämäkeen suunnan ottaa.

Kojanniemen - Kosulan risteyksestä suunta etelään, niin kylläpä Pönkämäki rupeaa hämmöttämään. Kylläpä siin on katsomista, joka suunnalta sinne vain katseet mäkeä kohti. Jos ei muuta löydä kuin raikasta ilmaa ja luonnon läheisyyttä.

Marjatta Holopainen, Lauri Heiskasen tytär

Etelä-Tuusniemen maamiesseura, Kosula

Suomi oli saanut itsenäisyytensä kaksi vuotta aikaisemmin. Innostus kaiken kehittämiseen oli suuri. Osuustoiminnalliset ja aatteelliset järjestöt olivat saaneet alkunsa vuosisadan alussa Santeri Alkion alkuun panemina. Kosulan kylässä 7.12.1919 Mikko Hämmäläisen taloon oli koontunut 17 miestä ja 3 naista keskustelemaan maamiesseuran tarpeellisuudesta. Maatalousneuvoja Otto Poutiainen Kuopion maanviljelysseurasta esitelmöi seuran perustamiseen liittyvistä asioista ja sen tarpeellisuudesta. Keskustelun jälkeen päätettiin yksimielisesti perustaa Etelä-Tuusniemen Maamiesseura -niminen järjestö. Sen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Mikko Hämmäläinen ja kirjuriksi Abram Pöyhönen, muut johtokunnan jäsenet olivat talollinen Paavo Poutiainen Juojärveltä, talollinen Antti Miettinen Enonsalosta, kauppiaan poika Martti Kuronen Ukonlahdesta, vuokraaja Tuomas Hiltunen Enonsalosta, talollinen Risto Turunen Kartansalosta, varajäseniksi talollinen Pekka Heiskanen Kartansalosta, talollinen Taavetti Huovinen Kosulasta, talollinen Pekka Hirvonen Ukonlahdesta ja mäkitupalainen Taavetti Keränen Kartansalosta. Koenimikirjoituksessa ilmoittautuivat seuraavat henkilöt seuraan: Kusti Poutiainen, Juojärvi, T.E. Hirvonen, Ukonlahti, Antti Miettinen, Enonsalo, Otto Miettinen, Enonsalo, Mikko Karvonen, Ukonlahti, Sulo Tiilikainen, Kartansalo, Toimi Heiskanen ja Otto Miettinen, Ukonlahti, Aaro Koistinen, Enonsalo, Ruuti Heiskanen, Kartansalo, Matti Kuronen, Ukonlahti, Antti Poutiainen, Juojärvi, Kusti Huovinen, Kosula, Juho Heiskanen, Enonsalo, Pekka Pohjola, Kosula, Fredrika Hämmäläinen, Saimi Turunen ja Martta Immonen, Kosula.

Yhdistys päätettiin rekisteröidä. Seuraava johtokunta päätti kokoontua jo 6.1. loppiaisenä Mikko Hämmäläisen talossa. Seuran alueeksi päätettiin koko Etelä-Tuusniemi, Kosula, Ukonlahti, Laukansalo, Enonsalo, Juojärvi ja Juurikkamäki. Jäsenmaksuksi päätettiin 2 mk. Jäsenet päätettiin luokitella lehmäluvun mukaan. Ensimmäinen suuruusluokka 1-5 lehmää, toinen 6-12 lehmää, kolmas 13-50 lehmää ja neljänteen muun ammatin harjoittajat. Rahavaroja päätettiin kartuttaa 100 mk:aan asti ennen kuin rahavarojen käyttö aloitetaan. Tammikuun 6. päivänä 1920 pidetyssä maamiesseuran kokouksessa hyväksyttiin säännöt ja päätettiin kokoontua joka kuukauden 1. sunnuntai klo 10.00 aamupäivällä. Seuraan liittyi uusia jäseniä ollen yli 100 jäsentä. Piirimiehiä valittiin eri puolille aluetta tiedottamaan ja keräämään jäsenmaksuja. Seuran toiminta alkoi vilkkaasti; kokouksia ja muita tilaisuuksia pidettiin ahkerasti. Iltamia, joissa oli ohjelmaa ja lopuksi tanssia. Ohjelmassa oli erilaista esitystä; runoa, laulua, puheita ja yleensä näytöskappale. Ensimmäinen näytöskappale oli nimeltään "Sonni-yhdistyksen perustaminen". Pöytäkirjoista ilmenee, että Kosulassa oli Martta-yhdistys, jota pyydettiin pitämään ravintolaa. Tilaisuudet pidettiin taloissa. Iltamia pidettiin 4-5 vuodessa, osa iltamista oli perheiltamia. Niissä oli tarkoitus saada jäseniksi koko perhe. Seura piti maatalouspäiviä, jotka olivat 1-2 -päiväisiä vuosittain tapahtuvia valistus- ja opetustilaisuuksia.

Kursseja pidettiin ahkerasti. Ensimmäisenä oli turnipsinviljelykurssit, joita pidettiin yli kymmenen vuoden aikana. Heinäviljely, hernekauranviljely, laidunkurssit, vehnänviljely, nokitaudintorjuminen, lannankierto, karjanhoito, puhtaanapito karjataloudessa, hevosen kengityskurssit, hevosenhoitokurssit jne.

Kotitalouspuolella pidettiin kasvitarkanviljelykurssia, käsityökurssia, ruoka- ja säilöntäkurssia, ompelu- ja kankaankudontakurssit kuuluivat ohjelmaan. Pidettiin myös erilaisia näyttelyitä, syrjäseutukarjanäyttelyt, hevosten ja lammasnäyttelyt. Puutarhapuolen näyttelyitä sekä käsityönäyttelyitä.

Opettajina toimivat maatalouspuolen maanviljelysseuran neuvojat ja kotitalous, puutarha- ja käsityöpuolella kurssia pitivät neuvojat silloin kun oli rahaa palkata neuvojat.

8.2.1920 pidetyn kokouksen pöytäkirjasta luetaan, että lähetetään edustaja maanviljelysseuran kokoukseen kuulemaan metsäasioista. Puunvälittäjät ottavat liian suuren välityspalkkion. Tälläkin alalla pitää järjestäytyä osuustoimintapohjalle. Osuustoiminnallisille puutavaraliikkeen perustamiskokoukseen Kuopion Osuusmeijerin salissa annettiin valtakirja Paavo Koistiselle ja Pekka Heiskaselle. Heille ei annettu matkaraajoja, eikä päiväraajoja, käykööt omilla kustannuksillaan. Maanviljelysseuran edustajakokoukseen Paavo Koistiselle ja Abram Pöyhöselle päätettiin maksaa matkarahat. Edustajia evästettiin pyytämään neuvooja pitämään karjatalouskurssi lehmien sisällä ollessa ja kirjanpitokurssi ennen kevätkiireitä.

31.10.1920 laadittiin ensimmäinen talousarvio ja päätettiin anoa avustuksia maanviljelysseuralta uudisviljely- ja nokitaudin kurssia varten sekä maatalanhoitokurssia varten Kosulan Osuuskaupalta. Talousarvion loppusumma oli 2250 mk. Menopuolella oli varattu joka vuosi rahaa veroihin. Kirjoja hankittiin myös perustettuun kirjastoon. Iltamat päätettiin pitää Laukansalon Voimistelu- ja Urheilutalolla. Sisäänpääsy oli yksi markka, mutta jokaisen biletin ostajan piti ostaa maanviljelysseuran ennakkoarpa. Näytelmä oli "Arpajaislehmä" ja ravintolasta huolehtiminen annettiin Martti Kuroselle.

Vuonna 1924 todettiin turnipsinviljelykilpailusta, että viljelykset ovat niin mitättömiä, että kilpailut siirretään seuraavaan vuoteen. Keskusteltiin myös turvepehku-osuuskunnan perustamisesta. Koemerkintää suorittamaan valittiin Sulo Tiilikainen ja Taavetti Keränen. Maalehti tilattiin jokaiselle johtokunnan jäsenelle vuosittain. Koneita myös hankittiin; heinäsiemenenkylvökone, turnipsinkylvökone ja viljanlajittelija, myöhemmin pellavaloukku, rikkaruohoruisku, karjanhoitovälineitä karjan lääkekaappiin. Pikku hiljaa koneita hankittiin lisää. Niiden käyttö oli jäsenille halvempaa kuin muille. Käyttäjä vastasi koneesta; jos sen rikkoi, joutui sen korjaamaan.

Johtokunnan sihteerille päätettiin maksaa 100 mk palkkio ja johtokunnan jäsenille 5 mk kokoukselta. Jos ei mene kokoukseen menettää palkkion. Palkkio oli huomattava, kun jäsenmaksu oli 2-5 mk näinä vuosina. Kurssista

Kosulan kylän raittia nykyasussaan.

perittiin myös 5-10 mk oppilaalta. Suunniteltuja kursseja jäi pitämättä rahanpuutteen vuoksi, kun ei voitu palkata kurssin opettajaa. Turnipsi, lannankierto ym. kilpailuihin valittiin tarkastajat. Tämä työ ei ollut oikein mieleistä. Kukapa olisi halunnut lähteä arvostelemaan karjanlanta- tai makkilantakilpailuja. Kilpailujen arvostelijoille päätettiin maksaa pientä korvausta, joka oli 20-50 mk. Maanviljelyseura kehotti huolehtimaan jäsenhankinnasta. Erikoisesti 1920 luvulla kehoitettiin kiinnittämään huomiota torpparilain mukaisesti itsenäistyneiden tilojen isäntiin ja perheenjäseniin ja saamiseksi seuran jäseniksi ja neuvonnan piiriin.

Metsänhoitokurssit otettiin myös toimintasuunnitelmaan. Pienviljelijöitä kehoitettiin ottamaan uudisviljely- ja rakennuslainaa.

Oman seurantalon hankinta oli puheena jo 1920 -luvun alussa, mutta se jäi. Mutta vuonna 1929 valittiin asiaa hoitamaan 3-henkinen toimikunta, johon valittiin Antti Miettinen Enonsalosta sekä talollinen Pekka Heiskanen ja Taavid Huovinen Kosulasta. Toimintaa myöhemmin täydennettiin. Mustinlahdessa oli pakkohuutokaupassa työväentalo. Sinne lähetettiin edustajat ostamaan taloa. Hinta kuitenkin määrättiin etukäteen 10.000 mk ja nähtävästi Kosulalaisten valtuudet eivät riittäneet kaupan tekoon. 1929 katseltiin jo talolle 51 aarin tonttia. Talohanke hautautui aina 1937 -luvulle asti. Silloin asiaan palattiin. Ruvettiin hankkimaan talolle tonttia. Viimein se päätettiin ostaa 1938 Riikka ja Ville Kolarilta 3.000 mk kauppahinnalla. Hellin Kuroselta ostettiin myös pajarakenus Laukansalosta, joka purettiin ja siirrettiin. Rakennuksessa oli peltikatto, jonka purkamisesta maksettiin 200 mk ja uudelleenrakentamisesta 200 mk. Purkurakentamistyöt annettiin huutokaupan perusteella. Osa töistä tehtiin talkoilla. Rakentamispuita ostettiin Aatami Tiilikaiselta 6 metriä pitkistä ja 7 tuumaa paksuista puista maksettiin 50 mk kappale. Talon piirustukset tilattiin maanviljelyseuralta ja ne teki rakennusmestari Eino Sorri. Rakennusurakan voitti 5.7.1938 Edvard Heiskanen, Aulis Sutinen ja Pekka

Voutilainen 9.900 mk tarjouksellaan. Rakennustoimikuntaan valittiin Eemil Kokkonen, Paavo Poutiainen, Antti Miettinen ja Eino Kosunen.

Talo valmistui ja tupaantuliaisia vietettiin helmikuun 12. päivänä 1939. Talon verhot ja esirippu annettiin 1936 perustetun naistoimikunnan hankittavaksi omilla kustannuksillaan.

Päiväjuhlassa piti juhla- ja vihkpuheen kirkkoherra O.V. Heiskanen ja iltajuhlissa neuvoja Mikko Korhonen. V.P.K soittokunta oli soittamassa juhlissa, näytelmä oli Kalliolan talo. Juhlat onnistuivat ja väki oli tyytyväinen oman talon saantiin.

Iltamien, kurssien ja tilaisuuksien pitopaikka oli saatu. Kiertäminen taloissa iltamien ja joukkotilaisuuksien järjestämiseksi päättyi. Kurssieja ja pienempiä tilaisuuksia pidettiin edelleen taloissa.

Kiinnitystä päätettiin hakea 75.000 mk:n edestä talon lainojen maksua varten. Arpajaisia pidettiin ennen talon rakentamista ja sen jälkeen maaherran luvalla. Seuran johtokunta totesi, että talolla pidettävissä tilaisuuksissa on pidettävä hyvä järjestys.

Kilpa-ajaja pidettiin vuosittain jopa kahdetkin; keski-talvella ja kevättalvella. Sarjoja oli 4, mm. varsa- ja tasoitussarjat. Palkinnot saatiin sisäänkirjoitusmaksuina ja jäipä siitä joku markka seuran kassaankin.

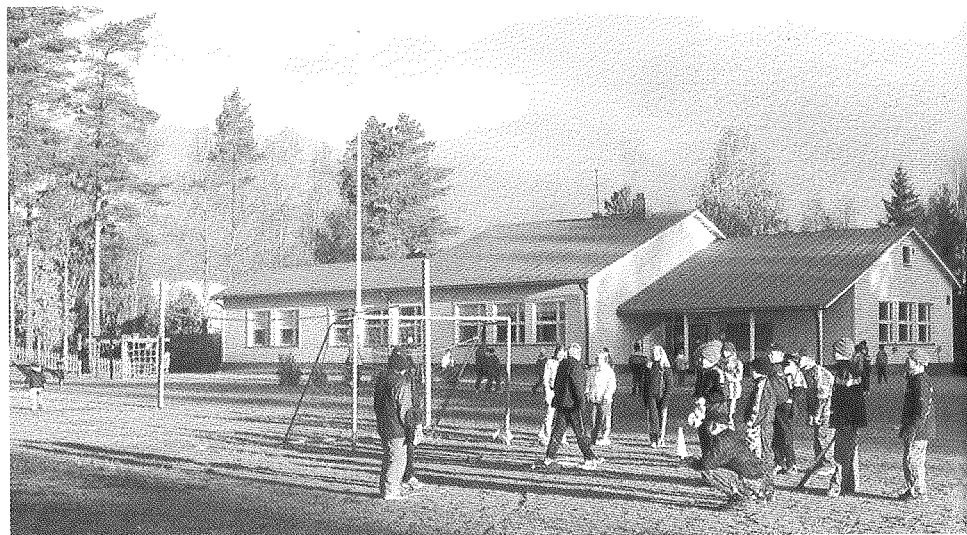
Seuran toimihenkilöinä on ollut aktiivinen porukka, sihteerit ovat olleet pitempiaikaisia kuten Abram Pöyhönen ja Eino Kosunen. Puheenjohtajista Antti Miettisen pesti näyttää kestäneen useita vuosia. Ensimmäiset naiset valittiin johtokuntaan 1936.

Etelä-Tuusniemen Maamiesseura toiminnallaan on tehnyt hyvää työtä koko pitäjän hyväksi. Se on vaikuttanut ihmisten toimeentuloon ja elämiseen.

Mielenkiinnolla pöytäkirjoja selaten olen raapaissut maamiesseuran historiaa. Voin jatkaa pyydetessä lisää.

Anna-Liisa Happonen

Tuusjärven koululaisten

Meidän koulu

Meidän koulu on kaunis. Se on hienonvärinen, keltainen. Täällä on neljä opettajaa ja yhteisluokat. Kaikki tuntevat toisensa. Koulun piha on iso ja metsässä saa käydä suunnistamassa. Syksyllä oli vesi niin lämmintä, että kävimme lammella liikuntatunnilla uimassa. Talvella koulun pihaan jäädytetään luistinkenttä, jossa sitten luistellaan.

Iida R. 6.lk

Minusta meidän koulu on kiva. En halua muuttaa muuhun kouluun, koska opet on hauskoja ja kavereita näkee joka päivä. Koulua on tosi kiva käydä. Olen miettinyt minne menemme luokkaretkelle. Kesäisin ajan hyvillä ilmoilla pyörällä kouluun. Liikunnan tunteilla on kivaa. Tänä vuonna liikunnassa saisi olla paljon sählyä ja korista. Luokka pitää paljon liikunnan tunteista. Luokassa on joskus hiljaista, mutta joskus on meluisaa. Tehtävät ovat kivoja. Matikan tuntikin on hauska.

Pertti N. 6.lk

5.-6.-luokkalaisten päiväkirjasta perjantaina 1.11.2002:

Morjens!

Tänään oli koulussa kotitalouspäivä. Me teimme pizzaa, hedelmäsalaattia ja jotain "murohom-meleitä". Pizza oli ihan hyvää, kinkku- tai jauhelihapizzaa. Ja sitten lopuksi silitettiin kuvia leivinpaperin läpi. Huomenna on HALLOWEEN - "karkki tai kepponen"!

Maarit H. 5.lk

Kotitalouspäivänä kaikki oppilaat tekivät ruokaa. Oppilaat jaettiin ryhmiin. Osa oppilaista teki pizzaa, toinen ryhmä teki hedelmäsalaattia ja kolmas teki riisimurokakkuja.

Jussi M. 4.lk

Perjantai oli todella hauska päivä. Me tehtiin hedelmäsalaattia ja koristeita. Sitten me syötiin pizzaa ja se oli todella hyvää! Jälkiruuaksi oli riisimurosuklaakakkuja. Lopuksi me katsoimme leipävideota.

Anna-Kaisa A. 3.lk

syys- ja jouluterveisiä

TONTTUILUA (5.-6.-lk)

- Miten tontun saa sanomaan "no"?
- No?

* * *

- Miksi pukilla on paljon tonttuja?
- Pukki on laiska.

* * *

- Mikä on joulukuusta isompi?
- Jouluseitsemän.

* * *

- Miksi 17 tonttua jonottaa ravintolan edessä?
- Pitää olla 18, että pääsee sisään.

* * *

Joulupukki ja joulutonttu pelasivat eräänä iltana shakkia. Joulupukki hävisi eikä ole löytynyt vielääkään.

* * *

Joulupukki osti poron, joka pysähtyi, kun sanoi "aamen" ja juoksi, kun sanoi "huh huh". Joulupukki lähti ratsastamaan porolla. Tuli rotko eteen. Hän ei muistanut, miten pysähtyä. Hän rukoili ja kun hän sanoi "aamen", poro pysähtyi. Joulupukki huokaisi helpotuksesta: "Huh huh."

* * *

Hyvää joulua toivoo Tuusjärven koulun väki!

JOULURUNOJA

Kun joulukuusi saapuu,
silloin riemu alkaa ja
lapset leikkiä saa.

Tanja H. 2.lk

Kohta alkaa joulu,
silloin loppuu koulu.
Joulupukki saapuu,
savupiippuun kömpii ja
savuna alas tulee.
Lahjat kuusen alle laittaa.
Joulupukki lähtee
hyvää joulua sanoen
ja hyppää rekehen.

Pasi R. 2.lk

Joulu tulee, pukki tulee,
pikkutontut hiippailee.
Yksi karamelleja valmistaa,
toinen niitä pakkaa.

Tuomo I. 2.lk

Joulukuusi sisään haetaan,
vielä lapset sen
koristella saa.

Miia R. 2.lk

Annikki ja Väinö

Annikki Poutiainen oli tomera emäntä ja oikea ystäväni, jota ei tule toista minun ajassani.

Päivittäisiä yhteydenottoja oli silloin jos oli toimintaa johonkin juhlaan tai muille päiville. Ne kulki ajatuksissa sekä toimissa aina.

Ja näytelmät meiltä syntyi. Oli kyse hienosta tai tavalisesta asiasta. Puhelin oli välittäjänä tai vaikka huoneen nurkkaus. Jopa tehtiin joku sketsi OP:n rappusilla ja Sirpakan vessassa. Myös Kaavilla jossain televisiokorjaamossa. Näin oli hauskaa niin heillä kuin meillä.

Ja mitkä ne toripäivät - aamuvirkkuja kun oltiin ja museon edessä pannukahvia keittämässä. Yhteispeli sujui aina...

Hyvinä aikoina oli leipominen Annikin mielipuuhaa. Myös vieraiden kutsuminen syömään ja juomaan. Syötävää oli niin että pöytä notkui.

Väinön mandoliinista hersyi kaunis sävel puheenporin sekaan ja Annikin laulu aina oli sopiva.

Suurin sketsimme oli "Mansikkamäen päivä" - pienoisanäytelmä Kuopion Musiikkikeskuksessa. Se oli kovasti kehuttu. Näytelmässä esiintyivät Annikki, Väinö ja allekirjoittanut.

Mistään emme saaneet palkkaa, eikä Annikki saanut Tuusniemen "Oikeen Immeisen" -titteliä, vaikka me muut joka kerta odotimme.

Ystävä Annikkia muistaen

Hanna

Väinö-isäntä istuu pihakoivun katveessa näppäillen kaks'rivistä haitariaan.

Tervehdin. "Täällähän se isäntä soittelee"

"Niinpä soittelee omaksi huvikseni, Jullen ja taivaan lintujen iloksi". Siinäpä musiikkia ymmärtävät kuulijat.

Vieraillessani joulun edellä runsaan pöydän antimia nauttien ja maailmaa parantaen Väinö tuumi - "ota joulukuusi, jos sinulla ei vielä ole, niitä on varastorakennuksessa traktorin takana - ota parasta". Talon antimia riitti meille jokaiselle kainaloon; milloin Annikin kaks'kiloinen ruisleipä, rieska tai viinipullo.

Ystävyys kasvoi pikkuhiljaa, ensin ammatin kautta. Sikalayrittäjät pitivät usein yhteyttä - sikojen pito loppui ja eläkepäivät alkoivat. Harrastukset täyttivät Annikin ja Väinön eläkepäivät. Monet olivat yhteisöt, joihin Annikki ja Väinö osallistuivat; Syöpäyhdistys, Kotiseutuyhdistys ja monet muut yhteisöt saivat heistä innokkaita osallistujia. Meille kaikille oli tuttu näky Annikki ja Väinö traktoreineen. Kyydissä kaikki tarvittava sähkölevyistä aina vesitonkkaan asti.

Aamuvarhaisella touhusivat kolmistaan - Annikki, Väinö ja Hanna - joko toripäivänä torilla tai museolla kotiseutupäivillä noki pannukahvia keittäen.

Tältä kolmikolta syntyi myös pienoisanäytelmät ja sketsit. Ne olivat odotettuja ja hauskoja. Annikin käsialaa oli myös "Juojärvalssi".

Monet olivat perinnepäivät Pajumäessä, joihin Annikki osallistui toisten emäntien kanssa. Väinön tekemä työ Tuotajajärjestön piirimiehenä ja Tuusniemen Pelimanneissa mandoliinia soitellen on vuosikymmenten mittainen.

Monet asiat kaipaavat tekijöitään.

Käydessäni tänä syksynä Pajumäen hirvijuhlilla, puuttui sieltä Väinö, Annikki ja naapurin Vieno.

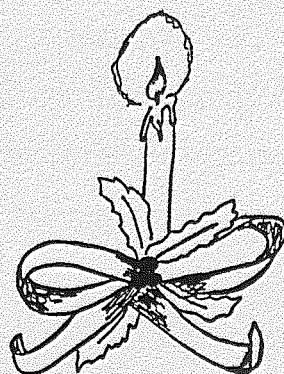
Nämä entisajan persoonat katoavat - vain muistot jäävät.

Ihan liian monet ikkunat ovat kylänraiteilla pimeänä. Toivoisi vaan nuoria kotikonnuilleen jääviä tai paluumuuttajia, etätöitä tekeviä tai muuten kekseliäistä itsensä työllistäviä ihmisiä pimeiden ikkunoiden valaisijoiksi.

Anna-Liisa Happonen

*Toivotamme ystävillemme
ja tuttavillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

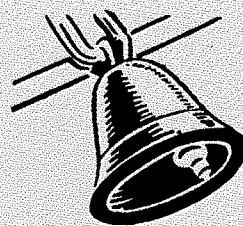
*Auvinen Pekka ja Eija
Auvinen Pentti
Kalonen Eila
Kersio Olli Pekka ja Tirkkonen -Kersio Asta
Kolopainen Valto ja Tuula
Kuhtinen Kalervo ja Taina
Kuusmonen Pertti ja Raija
Immonen Vesa ja Ulla
Karvonen Pekka ja Riitta
Koistinen Lasse ja Marja
Lehto Olli ja Eino Irene
Miettinen Seppo ja Seija
Mikkonen Pekka ja Ritva
Miskala Reino ja Maija
Nissinen Erik ja Anni
Nykänen Rauno ja Tarja
Puustinen Rari ja Tuula
Pääkkönen Raimo ja Pirkko
Ryynänen Onni ja Vieno ja Tiina
Räty Timo ja Mia
Säira Kauko
Tilikainen Markku
Varis Ahti ja Leena
Voutilainen Teuvo ja Reetta*

Tuemme tällä yhteisellä ilmoituksella Tuusniemen Joulun julkaisemista.

"Leijonaperheet"

Joulutervehdys

*Kaija ja Jouko Korhonen
Ritva ja Toivo Puurunen
Maire ja Pekka Antikainen
Tuula ja Aimo Forsman
Irma ja Seppo Hallman
Anneli ja Ari Hammar
Hilkka ja Lauri Happonen
Aili ja Unto Hirvonen
Aino-Marjatta ja Timo Holopainen
Riitta ja Eero Hämeen-Anttila
Saara ja Tahvo Hämäläinen
Kaisa Hyvärinen
Elina ja Heikki Jahkonen
Pirkko ja Esko Juntunen
Irma ja Kaarlo Kekäläinen
Tuulikki ja Veikko Keränen
Hilkka ja Erkki Kettunen
Marja-Leena ja Visa Koistinen perh.
Anja ja Martti Kähkönen perh.
Kirsi ja Antti Miettinen
Marjatta ja Oiva Pekkonen*

*Kaija ja Tauno Räsänen
Marja-Leena ja Arvo Lempinen
Anja ja Alpo Marku
Erja ja Pekka Martikainen
Liisa ja Erkki Mustonen
Marja-Leena Mäkelä
Pinolansalon Hilma Nissinen
Tuula ja Teuvo Nissinen perh.
Pirjo ja Jarmo Nuorento
Tuula Patrikka ja Simo Korhonen
Hilkka ja Antti Pitkänen
Hilkka Rissanen
Eeva ja Raimo Savolainen
Unto Siili
Eeva ja Erkki Tuunainen
Tuula ja Kalervo Vartiainen
Anna-Liisa Happonen
Liisa ja Martti Rissanen
Pirkko ja Markku Airaksinen
Sinikka ja Taisto Kröger
Johanna Joukainen ja Leo Miettinen*

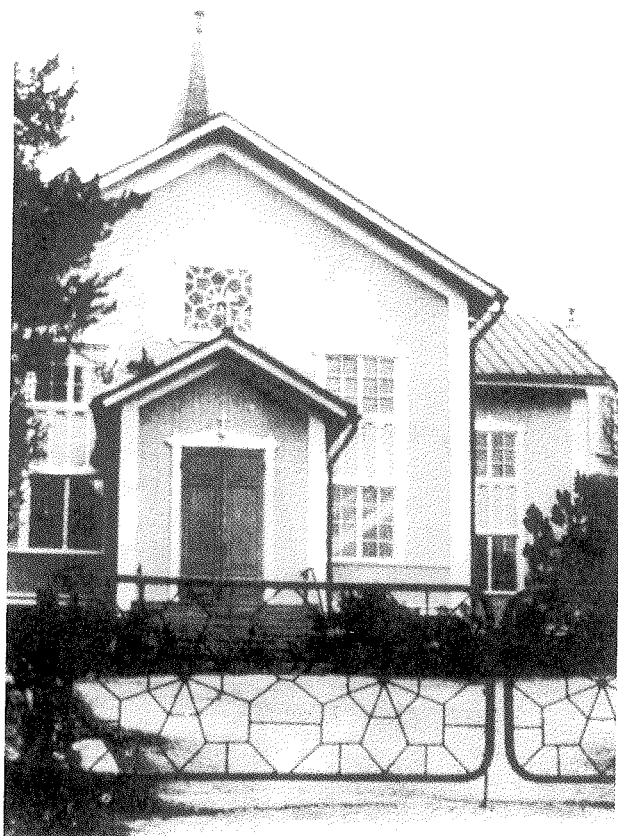

HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Tuusniemen kunta

Puh. (017) 689 041

www.tuusniemi.fi

**TUUSNIEMEN SEURAKUNTA
TOIVOTTA**

Joulun iloa

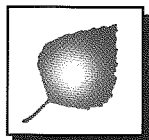
TERVETULOA TAAS
JOULUKIRKKOON

osallistumaan yhteiseen
iloomme!

"MEILLE ON SYNTYNYT
VAPAHTAJA"

AIDOSTI LÄHELLÄ IHMISTÄ

Rauhallista
Joulua
ja
Onnellista
Vuotta Vuotta

Tuusniemi
Juankoski

TUUSNIEMEN
OSUUSPANKKI

Kosula
Petonen

www.tuusniemenop.fi

PERINTEINEN HIERONTA JA VOICE MASSAGE

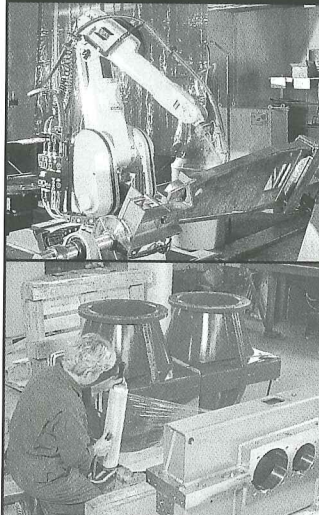
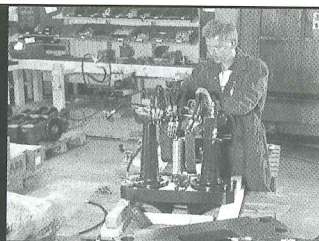
Mirja Poutiainen

- laillistettu hieroja
- Voice Massage -terapeutti

*Myös lahjakortteja
pukinkonttiin!*

Kenttätie 6, 71200 TUUSNIEMI
Puh. 040 502 8091
(017) 638 120

Antaumuksella
ja ammattitaidolla
laadukkaita
konepajatuotteita
vuodesta 1978.

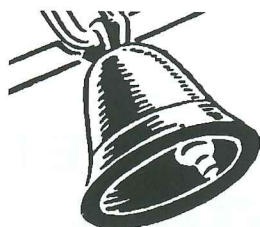

- **Erikoisosaaminen:**
Vaativat vaihde- ja venttiilikotelot.
- **Omat tuotteet:**
SORI-lastun- ja pakan-suojat.
- AAA-luottokelpoisuus
vuodesta 1996.
- Suomen Logistiikka-
yhdistyksen valitsema
vuoden alihankkija 1997.
- Savon Yrittäjien palkitsema
maakunnan ykkösyrittäjä
1986.
- **Tänään:**
Vahva ja luotettava yhteis-
työkumppani, täyden
palvelun konepaja.

**PAAKKILAN
KONEPAJA OY**

Puh. (017) 664 5511, fax (017) 664 5530
www.paakkilankonepaja.fi

TURVALLISTA JOULUA

 LÄHIVAKUUTUS

Poikkitie 2, TUUSNIEMI
Puh. 661 921

**KOILLIS-SAVON VIRAN- JA
TOIMENHALTIJAT RY**

KIITTÄÄ LEHDEN LUKIJOITA
MENNEESTÄ YHTEISTOIMINTA-
VUODESTA JA TOIVOTTAAN
HYVÄÄ JOULUA JA
MENESTYSTÄ VUODELLE 2003

Kunnan ammattilaiset – Kuntalaisen parhaaksi

Tuusniemi – Kaavi - ksktt ky
p. 689 0457

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

SIRKKELLISAHAUSTA

Tuusniemellä ja ympäristössä

TIMO KOISTINEN

RUOKONEN, 71200 TUUSNIEMI
PUH. (017) 661 897

KIRJANPITOPALVELUT

T:mi
Railin Toimipiste

Puh. (017) 661 860

Leipomo

M. Leppänen Ky

Outokumpu puh. (013) 550 501

Kahvio-konditorio-leipämyymälät

Tuusniemi, Keskitie 22, puh. (017) 661 081

Polvijärvi, puh. (013) 569 158

hojo hojo...

Tuusniemi

Puh. (017) 661 555

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

1+8 henkilön
TAKSI

Koti (017) 630 113,
Auto 0500 673 132
Auvo Heiskanen
Lävälähti, 71280 KOSULA

Suoritamme:

– vuokrahöyläystä ja -kuivausta

Myymme:

– saha- ja höylätavaroita
– esim. paneelit, listat ympärihöylätyt
– sekä takuukuivatut lattiapontit
– ympäripontattuna

Tarvittaessa myös kuljetuspalvelua.

PUUTAVARALIIKE
TAUNO RÄSÄNEN OY

71200 Tuusniemi, puh. 661 118

ASIANAJOTOIMISTO JOKELA OY

Asianajaja, varatuomari Jussi Jokela, Tasavallankatu 22, 70100 KUOPIO

Vastaanotto: ma klo 10–12 Tuusniemen OP, Juankosken konttori

ti klo 10–12 Tuusniemen OP, Tuusniemen konttori

Ajanvaraus puhelimitse. Puh. (017) 261 6170, faksi (017) 261 3780

Asiantuntevaa osaamista vuodesta 1989

Tuusniemen
Kuntoutus

ASTA TIRKKONEN-HERSIO
FYSIOTERAPEUTTI • VODDER-LYMFATERAPEUTTI
OLLI-PEKKA HERSIO
URHEILUHIEROJA

- FYSIOTERAPIA
- LYMFATERAPIA
- HIERONTA
- URHEILUHIERONTA
- LÄÄKÄRINVASTAANOTTO
- NIVELKÄSITTELYT
- KUPPAUS
- SOLARIUM

TIEDUSTELUT JA AJANVARAUKSET

(017) 661 756

Riitämme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

MARKET

PIHLAJA

TUUSNIEMI, PUH. 661 204

Ark. klo 8–20, la 8–18, su 12–16

saara.timonen@k-market.com

Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2003

TUUS FOREST OY

KARI PUUSTINEN

puh. (017) 661 184, 040 501 0952

fax (017) 661 885

Puutavarakuljetuksia

Kuljetusliike
T. Laitinen Ky

Puh. 040 569 2616, (017) 721 731

Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2002

KESKISUOMEN PUUKYMPIT OY

Puh. (017) 264 5370

Fax. (017) 264 5379

Koillis-Savon Kehitys Oy on Juankosken ja Nilsin kaupunkien, Kaavin, Tuusniemen ja Rautavaaran kuntien sekä Finnvera OYJ:n omistama elinkeinojen kehittämissyhtiö.

Tarjoamme yrityksille/yrittäjiksi aikoville

- avustamme löytämään toimitilat
- koulutuksen järjestäminen
- yritysytteudet
- rahoitusjärjestelyissä avustaminen
- hankkeistamme tuotekehityksen
- hanketoiminta
- liiketoiminnan kehittäminen

KOILLIS-SAVON KEHITYS OY

Juankoskentie 7 A, 73500 JUANKOSKI
Puh. (017) 613 590, fax (017) 613 595
E-mail: ksk@koillis-savo.net
Internet: www.koillis-savo.net/ksk

RAVINTOLA RINKKI KELLARI Tuusniemi p. 017-661 311

RAVINTOLA RINKKIKELLARI
Viihtyisä, savuton lounaspaikka
kylän keskustassa!

- Lounas ma-pe
- Kokoustila, tilausravintola, pitopalvelu

Pubissa runsas valikoima A-oikeuksin
• Biljardi, karaoke, viihdepelit

ISO kiitos kuluneesta vuodesta.
Rauhallista ja tunnelmallista joulun
odotusta sekä menestyksellistä
uutta vuotta 2003.

Rantamylly

- Tunnelmallinen myllykahvila
- Matkamuistomyymälä
- Tuusniemen info-piste
- Näyttelygalleria
- Kurssi- ja tapahtumakeskus

Rantamylly

Meijerintie 16, 71200 TUUSNIEMI
Puh. 040 721 1097, (017) 661 366

TEBOIL

TUUSNIEMI

Kiitämme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

Nykyaikaista huoltamopalvelua.
Tervetuloa

TB-HUOLTO MIETTINEN OY

Puh. 661 005 0400 573 815

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

KERAMIKKAPAJA

Savetar

Meijerinranta, puh. 040 590 7917

*Tuusniemen
parturi- ja kampaamopalvelut*

Parturi-Kampaamo Eeva
Keskitie 25
puh. 661 314

Parturi-Kampaamo Pirjo Miettinen
Keskitie 13
puh. 661 790

Kampaamo Pirkko Pääkkönen
Poikkitie
puh. 661 051

*Toivotamme asiakkaillemme
Hyvää Joulua ja Onnea vuodelle 2002*

Hyvää Joulua

FIN TAIMI OY

Tuusniemen taimitarha
Puh. 0201 106 660
Fax 0201 106 655

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**METSÄKONEURAKOINTI
VOUTILAINEN OY**

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*
**TUUSNIEMEN
LÄMPÖ JA VESI OY**

LVI -ASENNUS
Aimo Poutiainen
Peltotie 1, 71200 TUUSNIEMI
Puh. 0400 372 254

**TUUS-
SÄHKÖ**

Sähköurakointia
Sähkötarvikemyynti

Tuusniemi, puh. (017) 661 077
040 528 0207

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

TUUSNIEMEN SORA OY

Keskitie 30
71200 TUUSNIEMI
P. (017) 661 114, 661 963
auto 0400 374 616

Puhtaudesta puheenollen

- Valko-, kirjo- ja laitospesut
- Hotellipesut
- Haalari- ja mattopesut
- Korjauspalvelut
- Pöytäliinojen vuokraus
- Kuljetukset
- Välitämme myös nahka- ja kem. pesun
- Vaatepesujauheet ja viimeistelyaineet tiivisteinä edullisesti
- Itsepalvelupesut (Tuusniemellä)

KUN LAATU RATKAISEE

LAATUPYYKKÄRIT KY

PALVELU- JA ITSEPALVELUPESULA
Meijeritie 16, TUUSNIEMI
Puh. (017) 661 777
Avoimna ma-pe 8-16

LAITOSPESULA
Asevelitie 6, OUTOKUMPU
Puh./fax (013) 554 945
Avoimna ma-pe 8-16

MATTOPESULA
Junnukuja 1, JOENSUU
Puh. (013) 311 904
Avoimna ma 9-18, ti-pe 9-17

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

UPM -Kymmene Metsä

**Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta!**

**TUUSNIEMEN
METSÄHOITOYHDISTYS**

**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

**KAIVINKONEURAKOITSIJAA
ESKO HOLOPAINEN**

Puh. (017) 721 710 ja 0400 295 883

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**KONEKORJAAMO
A. KARTTUNEN**

Luostaritie 2404
Puh. (017) 633 141, 0400 421 823

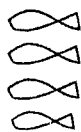
111METSÄLIITTO

Kiitos kuluneesta vuodesta sekä
Hyvää Joulua ja
Onnellista uutta vuotta 2003

• **MÖKKILOMAT**
• **OHJELMAPALVELUT**

**HOTTI
-TUVAT**

Marja & Lasse Koistinen
Kojanlahti
71280 KOSULA

☎ (017) 630 527
0400 825 514

KUORMA-AUTOKULJETUKSET

- ★ lietesäiliöllä
- ★ vaihtolavalla
- ★ jätetpaperinkeräys
- ★ jätepakkaajalla
- ★ puhdasvesisäiliöllä
- ★ jäteastiamyynti

Kuljetusliike

HANNU TERVO KY

Koivupiha, 71200 TUUSNIEMI

Puh.
0400 651 240
0400 273 204

Hierontapiste M.T.

Harjutie 1, Tuusniemi

- Hieronta
- Urheiluhieronta
- Painovoimavenytys
- Fitware-kuntotestit
- aerobinen suorituskyky
- Tuki- ja liikuntaelimistön kuntomittaus lihasvoimatestinä
- Kuntoilu- ja kuntosaliohjelmat

Martti Tirkkonen

koulutettu – rekisteröity hieroja, kuntosaliohjaaja
Puh. 040 577 1323, (017) 633 181, 040 582 1957

Vieraileva konsultti,
kuntohoitaja–urheiluhieroja, kuntotestaaja
Jukka Pitkänen

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta Tuusniemen Peltityö 71240 PAAKKILA puh. (017) 634 144, 0400 379 204	<i>Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta</i> LOMA Huoli
<i>Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta</i> VALTO HOLOPAINEN OY <i>Matkailu- ja markkinointipalvelut, vesistöristeilyt</i> Koivulanrannantie 8 71200 TUUSNIEMI Puh. (017) 661 274, 0400 679 999 email valto.holopainen@kolumbus.fi	<i>Rauhallista Joulua</i> <i>Louhintaliike V. Savolainen Oy</i>
<i>Rauhallista Joulua</i> Lämmin kiitos asiakkaille ja yhteistyökumppaneille kuluneesta vuodesta Iines Tuvalta <i>Ritva Puurunen</i> 040 764 6849 (017) 637 121	LAATUA • KOKEMUSTA LUOTETTAVUUTTA • TURVALLISUUTTA SAVONLINJA-YHTIÖT LINJA-KARJALA OY Kuopio puh. 020 141 5710, Joensuu puh. 020 141 5570 WWW.SAVONLINJA.FI
 VESIHOHTOLIIKE PUTKIVELJET Holopainen Ky Meijeritie, 71200 TUUSNIEMI puh. 0400 573 586, (017) 661 959	<i>Korpelan Himmeli, Aino Pelkonen</i>
Riitta Närvänen Diplomikosmetologi Keskitie 11, 71200 Tuusniemi Puh. (017) 661 058 Kasvo-, käsi- ja jalkahoidot, meikkaus, kestovärit, korvienreijitys, hieronta ja hoitotuotteita.	<i>Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta</i> Karvosen puutarha
Rauhallista Joulua ja hyvää uutta vuotta! Semin Pojat Oy	<i>Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta</i> TUUSNIEMEN APTEEKKI Puhelin 661 228
<i>Hyvää Joulua!</i> <i>Onnellista Uutta Vuotta!</i> Loma Jussila Susijärvi, 71200 Tuusniemi, puh. (017) 637 146 Arja ja Pentti Kekäläinen	TUUSNIEMEN TILITOIMISTO VARPU KORHONEN Pankinkulma, Tuusniemi, puh. 661 157 Kirjanpidot ja tilinpäätökset, veroilmoitukset, verovalitukset ja asiakirjat.
<i>Hyvää Joulua</i> HIERONTAPALVELU Heikki Oksman 71200 TUUSNIEMI Puh. (017) 660 007, 050 571 1478	TUUSNIEMEN SAIRAANKULJETUS OY Hätäkeskus 112 Autoon 0400 277 300

*On asioita, joita ei aina
edes tule huomanneeksi.
Kuten Terveys, Aika, Vapaushin.
Ja asioita, joita ei tarvitsekaan huomata*

Kuten Sähkö.

*Oikein Rauhallista Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta 2003*

Pohjois-Karjalan Sähkö Oy
Tuusniemi

MEILTÄ SAAT BONUSTA

Tuoreus. Laatu. Oikea hinta. Ja lisäksi BONUS

S MARKET

TUUSNIEMI Puhelin 197 150, 197 151

Paikkakunnan edullisin ostopaikka.

Avoinnna ma-pe 8.00-21.00
la 8.00-18.00

AGRI MARKET

MEILTÄ SAAT
BONUSTA

TUUSNIEMI
puh. (017) 661 010, fax (017) 661 440

SHELL-HUOLTO-KAHVIO

Aukioloajat: Ma-Pe klo 6.30-21.00
La klo 7.00-20.00
Su klo 9.00-21.00

AUTOTARVIKKEET • HUOLLOT • KAHVIO • MATKAHUOLTO • ON LINE

TUUSNIEMEN ASEMAHUOLTO OY

Puh. 661 154

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TUUSKALUSTE

71200 TUUSNIEMI
PUH. (017) 661 451

KÄSIMETALLI OY

Juojärventie 18, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 720 262, fax 80179 720 260
tuotanto@kasimetalli.inet.fi
www.personal.inet.fi/business/bikeup

VIITAKKO

Lomakodintie 51, FIN-7110 TUUSJÄRVI
Puh. +358 17 724 503, fax +358 17 724 550
www.viitakko.fi • info@viitakko.fi

Elcostblano Ky
Heikki Korhonen

Rinnetie 3, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 660 123, auto 0400 671 020,
fax (017) 661 474

- Sähkösuunnittelu
- Sähköurakointi

Hyvää Joulua ja Onnellista
Uutta Vuotta

TUUSNIEMEN
TAKSIT RY

Toivotamme
ilmoittajille ja lukijoille
Rauhaisaa Joulua
ja
Onnellista Uutta
Vuotta 2003!

